

รายงานการวิจัย ฉบับที่ 94

ลักษณะทางจิตสังคมกับ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของเยาวชนไทย

ดร. พรรณี บุญประกอบ

อาจารย์จรัส อุ่ณฐิติวัฒน์

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ธันวาคม 2546

ISBN 974-9613-65-1

คำนำ

รายงานการวิจัยฉบับที่ 94 เรื่อง ลักษณะทางจิตสังคมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของ
เยาวชนไทย เป็นผลงานของสถาบันในกลุ่มพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ผลการ
วิจัยพบข้อมูลในเชิงบวกต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง
กับสิ่งแวดล้อมในระดับมาก ลักษณะทางจิตวิทยาที่พบว่ามีผลสำคัญต่อการเพิ่มหรือลดของ
พฤติกรรม คือ เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน และลักษณะมุ่งอนาคต
ควบคุมตน นับเป็นการค้นพบที่สนับสนุนผลการวิจัยในอดีตและสามารถนำไปใช้ขยายผลเพื่อการเปลี่ยน
พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยได้

สถาบัน ขอขอบคุณคณะผู้วิจัยที่ทำงานวิจัยสำเร็จ ลุล่วง ด้วยดี

อุษณี โยเหลา

(รองศาสตราจารย์อุษณี โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

29 ธันวาคม 2546

ประกาศคุณูปการ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์ทัศนากา ทองภักดี จากสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ที่ได้ให้ความร่วมมือในการประสานงานการรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขอขอบคุณ คณาจารย์ และนักเรียนทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากโรงเรียนบางกะปิ โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง โรงเรียนสารวิทยา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โรงเรียนบ้านบางกะปิ โรงเรียนชุมชนหมู่บ้านพัฒนา และโรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ ขอขอบคุณนายนพรัตน์ ศรีแปดริ้ว และนางสาวธิดาพร ศุภสิริวุฒินิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ที่ได้ช่วยค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและเป็นผู้จัดพิมพ์รายงานการวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อย ขอขอบคุณ ดร.มนัส บุญประกอบ ผู้ออกแบบปกรายงานการวิจัย และขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ได้ให้ทุนอุดหนุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ดุชนิ โยเหลา ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ที่กรุณาให้การสนับสนุนงานวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พรรณี บุญประกอบ

จรัล อุ่นจิตติวัฒน์

บทคัดย่องานวิจัยเรื่อง
ลักษณะทางจิตสังคมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย

ผู้วิจัย
ดร.พรรณี บุญประกอบ
อ.จรัล อุ่นฐิติวัฒน์

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเปรียบเทียบพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางจิตสังคมแตกต่างกัน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับลักษณะทางจิตสังคม และหาตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 412 คน จากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กรมสามัญศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย สังกัดละ 3 โรงเรียน ในเขตบางกะปิ เขตวัฒนา และเขตบางเขน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วัดลักษณะทางจิตสังคม (ได้แก่ เพศ สังกัดของโรงเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา รายได้ของครอบครัว และผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด) ลักษณะทางจิตสังคม (ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน และความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม) และตัวแปรตาม (พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ความเชื่อมั่น การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางจิตสังคมต่างกันพบว่า มีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากทุกกลุ่ม

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางจิตสังคมต่างกัน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยกับลักษณะทางจิตสังคม พบว่า ลักษณะทางจิตสังคมทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีค่าสหสัมพันธ์สูงสุด ($r = .573$) รองลงมาคือ ความเชื่ออำนาจในตน ($r = .536$) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ($r = .445$) ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ($r = .317$) และการอบรมเลี้ยงดู ($r = .237$) ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์หัตถดอยพหุคุณ พบว่าตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรม
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย มี 3 ตัว ได้แก่ เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถทำนาย
ความแปรปรวนของพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้สูงสุดร้อยละ 32.7 รองลงมา คือ ความเชื่ออำนาจใน
ตนสามารถร่วมกันทำนายเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40.6 และเมื่อเพิ่มตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
เข้าไปเป็นตัวที่สาม พบว่า สามารถทำนายได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 41.7

การพัฒนาหรือปลูกฝังพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเยาวชนไทยจำเป็นต้องพัฒนา
คุณลักษณะอื่นๆควบคู่ไปด้วย โดยการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นในตัว
เยาวชน รวมทั้งความเชื่ออำนาจในตน และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย
ควรวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่จะเอื้อต่อการมีพฤติกรรมอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม

Research Abstract

Psychosocial Characteristics and Environmental Conservation of Thai Youths

By

Dr.Panee Boonprakob

Charun Unthitawat

The purpose of this research was to study the behavioral level on environmental conservation, to investigate environmental conservation behavior of Thai youths with the different psychosocial variables, to study the relationship between environmental conservation behavior and psychosocial variables, and to find out the effective predictors for predicting environmental conservation behavior of Thai youths.

Sample of this research consisted of 412 Mathyomsuksa 1 students during the 1998 academic year from schools in Bangkok. These schools were under Bangkok Metropolitan, the department of general education and the ministry of university affairs. Selecting 3 schools from each of earlier mentioned organizations within Bangkokkapi, Wattana, and Bangkokhen districts. Research instrument was a questionnaire for measuring psychosocial variables (gender, the organization which the school undered, father's occupation, mother's occupation, father's education, mother's education, family's income and the closest person with student) the psychosocial behaviour (they were child rearing practices, locus of control behavior, attitudes toward on environmental conservation, internal locus of control, and the environmental problem awareness), and the dependent variable (the environmental conservation behavior). Data analysis employed SPSS software program for calculating basis statistics: reliability, t-test, ANOVA, correlation and multiple regression.

Research findings were as follows :

1. Every group of Thai youths with different biosocial characters had their environmental conservation behavior at a high level.
2. Comparing the environmental conservation behavior of Thai youth, who were different in biosocial characters, it was found that they were not significantly different.
3. Studying a relationship between the environmental conservation behavior and psychosocial ones of Thai youths, it was found that every psychosocial character was

positively and statistically related to those conservation behaviors at .01 level. The highest relationship variable was the attitude toward an environmental conservation ($r=.513$) ; and the rest were : self-efficacy ($r=.536$), internal locus of control ($r=.445$) , the environmental problem awareness ($r=.317$), and child rearing practices ($r=.237$).

4. Regression analysis was employed. Three effective variables were found. The first variable was the attitudes toward the environmental conservation which could predict the variance of the environmental conservation behavior at the highest level 32.7 percent. The second variable was self-efficacy which could increasingly copredict 40.6 percent. The third variable were locus of control which could increasingly predict 41.7 percent.

To develop the environmental conservation behavior for Thai youths, it is necessary to develop those psychosocial characteristics which are : good attitudes toward the environmental conservation, self-efficacy and internal locus of control behavior. The results suggest an experimental design for developing a training model for Thai youths to have the behaviors which will relate to their environmental conservation behaviors.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	5
พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	5
ลักษณะทางจิตสังคม	8
ลักษณะทางชีวสังคม	13
นิยามปฏิบัติการ	15
กรอบแนวคิดในการวิจัย	17
สมมติฐานในการวิจัย	18
3 วิธีดำเนินการวิจัย	19
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	19
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	20
การสร้างเครื่องมือ	20
การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
การวิเคราะห์ข้อมูล	23
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	24
ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	24
ระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย	26
การเปรียบเทียบพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย	29
ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับลักษณะทางจิตสังคม	29
ตัวพยากรณ์ในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย	30

สารบัญ

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	31
สรุปผลการวิจัย	31
การอภิปรายผล	32
ข้อเสนอแนะทั่วไป	36
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป	36
บรรณานุกรม	37
ภาคผนวก	42

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสังกัด เขตการปกครองโรงเรียน และเพศ	19
2 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม	24
3 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของเยาวชนไทย จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม	26
4 การเปรียบเทียบพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย ที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน	29
5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตสังคมและพฤติกรรมอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย	29
6 ตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของเยาวชนไทย	30

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ประเทศไทยในยุคปัจจุบันได้มีการพัฒนาประเทศไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม การขยายตัวของเมือง การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรวดเร็ว มีการแพร่ขยายของสารพิษในสิ่งแวดล้อม การเพิ่มปริมาณขยะในเมือง การแออัดของประชากรในชุมชนเมือง การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เหล่านี้ มีผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมาอย่างมากมายทั้งในระดับชุมชน อำเภอ จังหวัด และประเทศในที่สุดซึ่งปัญหาดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นในประเทศไทยเท่านั้น แต่ได้เกิดขึ้นกับนานาอารยประเทศทั่วโลกและกลายเป็นปัญหาระดับโลกที่ทุกประเทศตระหนักถึง ประเทศต่างๆ ได้มีการเคลื่อนไหวแสดงความสนใจในสิ่งแวดล้อมเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2515 เป็นการประชุมนานาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ จัดโดยองค์การสหประชาชาติ ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ผลจากการประชุมครั้งนั้นได้มีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ขององค์การสหประชาชาติขึ้น ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลและติดตามเรื่องสิ่งแวดล้อมโดยตรง ได้แก่ UNEP (The United Nations Environment Programme) (อุบลพงษ์ วัฒนเสรี, 2535 : 231) และในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการประชุมปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมศึกษานานาชาติที่เมืองเบลเกรด ประเทศยูโกสลาเวีย ซึ่งที่ประชุมได้นิยามวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ 6 ข้อคือ 1) เพื่อให้เกิดความตระหนัก (Awareness) ในเรื่องของสิ่งแวดล้อมและปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) เกิดความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมและปัญหาต่างๆ 3) มีเจตคติ (Attitude) ต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะของความห่วงใย ผูกพัน และมีความมั่นคงใจที่จะมีส่วนร่วมในการพิทักษ์และปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม 4) เกิดทักษะ (Skill) มีความรู้ความชำนาญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม 5) มีความสามารถในการประเมิน (Evaluation Ability) การปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมและหลักสูตรการศึกษาในองค์ประกอบต่างๆ และ 6) การมีส่วนร่วม (Participation) ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (ปริญาญา นุตาลัย, 2535 : 360-361)

สำหรับประเทศไทยได้มีการระดมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นภายในประเทศ รัฐบาลได้ก่อตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2518 และมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ขึ้น มีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐระดับกรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมใหม่ 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ได้มีการส่งเสริมการให้การศึกษา การให้ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนทั่วไปในสถาบันการศึกษาทุกระดับทั้งในและนอกโรงเรียน มีการส่งเสริม

การวิจัย และศึกษาผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม มีการใช้สื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน เข้าใจ นอกจากนี้รัฐยังได้กำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2540-2559 (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม : 2539 : 14-4) โดยคำนึงถึงความสำคัญเร่งด่วน ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และความจำเป็นในการฟื้นฟู ส่งเสริม และรักษาคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อม เป็นพื้นฐาน และได้คำนึงถึงองค์ประกอบ ที่เกี่ยวกับตัวบุคคลด้วย ได้แก่ การเฝ้าระวังและการสร้าง จิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ให้แก่ผู้บริหารใน หน่วยงานของรัฐ นักการเมืองทุกระดับ ภาคเอกชนและ ประชาชนทั่วไป

ในด้านองค์กรเอกชนได้ให้ความร่วมมือกับรัฐในรูปของการให้เงินทุนสนับสนุนโครงการต่างๆ เช่น โครงการครอบครัวตาวีเศษรักสิ่งแวดล้อม โดยความร่วมมือของสมาคมสร้างสรรค์ไทยและสถาบัน แห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีกิจกรรมส่งเสริมให้สมาชิกใน ครอบครัวตระหนักถึงความสำคัญในการปลูกฝังให้เด็กมีความสนใจและมีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม (เพื่อโลกเขียว. 2540 : 86) ซึ่งผู้วิจัยได้นำตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูมา ศึกษาเป็นตัวแปรหนึ่งในกลุ่มตัวแปรด้านจิตสังคมด้วย

จากการที่สถาบันต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนต่างร่วมมือกันพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้าน สิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น วราพร ศรีสุพรรณ (2541 : 63) ได้เขียนเสนอแนะ ว่าควรจะพัฒนามุ่งเน้นให้ครอบคลุมสิ่งต่างๆ ดังนี้คือ

1. มิติทางวิทยาศาสตร์ โดยให้บุคคลมีทัศนะกว้างขวางแบบองค์รวม (Think globally) มองเห็นความสัมพันธ์ของตนเองกับองค์ประกอบต่างๆในธรรมชาติทั้งองค์ประกอบในท้องถิ่น ในประเทศ ในโลก และในจักรวาล
2. มิติทางศาสนา โดยให้บุคคลเห็นคุณค่าของชีวิตในอนาคต (Think for the future life) ทั้ง ของตนเองและที่จะเกิดใหม่ในวันข้างหน้า
3. มิติทางสังคม โดยให้บุคคลได้แสดงบทบาทของตนเองในสังคม (Act locally) เห็นคุณค่า และอำนาจของตนเองที่จะแก้ไขปัญหาที่มีอยู่และที่อาจจะเกิดขึ้นโดยมีการประสานความคิดและการ ปฏิบัติร่วมกัน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นหรือชุมชน

จากมิติดังกล่าวที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะต่างๆอย่างครอบคลุม และจากวัตถุประสงค์ของสิ่งแวดล้อมศึกษาในการประชุมนานาชาติที่เมืองเบลเกรดที่ชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่ ควรจะให้เยาวชนได้เรียนรู้ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นประกอบกับผลการศึกษาที่พบว่า พฤติกรรมอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม เป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายตัว ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับ เรื่องนั้น เจตคติของบุคคล การควบคุมตน ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ความรู้และทักษะในการกระทำ ต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (Sia, Hungerford and Tomera, 1985:32)

นอกจากตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวเยาวชนแล้ว เรื่องการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ก็เป็นตัวแปรสำคัญที่ก่อให้เกิดลักษณะนิสัยและพฤติกรรมต่างๆแก่เยาวชนได้มากมายทั้งที่นำปรารถนาและไม่ปรารถนา (ดวงเดือน พันธุมนาวิน ,2523) ผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรที่สำคัญดังกล่าวมากำหนดเป็นตัวแปรต้นซึ่งแยกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ลักษณะทางจิตสังคม ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดู ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน และความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม อีกกลุ่มหนึ่งคือ ลักษณะทางชีวสังคม ประกอบด้วย เพศ สังกัดของโรงเรียน อาชีพบิดามารดา การศึกษาบิดามารดา รายได้ของครอบครัว และผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด สำหรับตัวแปรตามคือ พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยกับลักษณะทางจิตสังคม
4. หาดัวยพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านชีวสังคมและลักษณะทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย อันจะช่วยให้มีความเข้าใจในพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยมากยิ่งขึ้น
2. ได้ตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาลักษณะทางจิตสังคมเหล่านั้น เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขต ดังต่อไปนี้

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 412 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยสุ่มจากเขตปกครอง และสังกัดของโรงเรียน ได้โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กรมสามัญศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย สังกัดละ 3 โรงเรียน ในเขตบางกะปิ เขตวัฒนา และเขตบางเขน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะทางชีวสังคมและลักษณะทางจิตสังคม

1. ลักษณะทางชีวสังคม ประกอบด้วย
  - 1.1 เพศ
  - 1.2 สังกัดของโรงเรียน
  - 1.3 อาชีพของบิดา
  - 1.4 อาชีพของมารดา
  - 1.5 การศึกษาบิดา
  - 1.6 การศึกษามารดา
  - 1.7 รายได้ของครอบครัว
  - 1.8 ผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด
2. ลักษณะทางจิตสังคม ประกอบด้วย
  - 2.1 การอบรมเลี้ยงดู
  - 2.2 ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
  - 2.3 เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
  - 2.4 ความเชื่ออำนาจในตน
  - 2.5 ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

นิยามศัพท์เฉพาะ

เยาวชนไทย หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร มีอายุอยู่ในช่วง 12-13 ปี

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย จะประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ลักษณะทางจิตสังคม และลักษณะทางชีวสังคม

พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ในความหมายของคำว่าพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ คำว่า "อนุรักษ์" และคำว่า "สิ่งแวดล้อม" โดยคำว่า อนุรักษ์ (Conservation) นั้น มีนักวิชาการหลายสาขาวิชา ได้พยายามให้ความหมายของการอนุรักษ์ทั้งในด้านของสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม เป็นต้น เช่น ทวีวงศ์ ศรีบุรี (2539 : 16) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การตามระวางรักษา ป้องกัน ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมไว้ เพื่อใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยวิธีที่ฉลาด เหมาะสม และยาวนานที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับเกษม จันทรแก้ว (2530) ที่เน้นว่าการอนุรักษ์ คือ การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้คุณภาพสูง ในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป ในขณะที่ สุรพล สุดารวา (2523) กล่าวว่า การอนุรักษ์เป็นการใช้และบำรุงทรัพยากรนั้นอย่างมีหลักการและมีประสิทธิภาพ รู้จักใช้เมื่อควรใช้ เก็บไว้เมื่อควรเก็บ พื้นฟูบูรณะเพื่อให้คงทนถาวร ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า การอนุรักษ์นั้นเป็นการรู้จักป้องกัน ดูแล รักษา ปรับปรุง และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยวิธีที่ฉลาด เหมาะสม และใช้ได้อย่างยาวนาน เพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้เกิดประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่มากที่สุด

สำหรับคำว่า สิ่งแวดล้อม (Environment) มีนิยามตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 4 (2535) ว่าสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2539) เกษม จันทรแก้ว (2530) ได้ให้นิยามไว้ว่า สิ่งแวดล้อมนั้นเป็นสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต หรือสิ่งที่เห็นได้ด้วยตาและสิ่งที่ไม่สามารถเห็นได้ด้วยตา หรือเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น สวณกวี และทัศนีย์ ทองสว่าง (2523 : 2) ได้ให้ความหมายว่า เป็นสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ช่วยอำนวยประโยชน์ในการดำรงชีวิตทางตรงหรือทางอ้อม หรือเป็นอุปสรรคในเมื่อสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นพิษ เช่น น้ำไว้ใช้อุปโภคและบริโภค เมื่อมนุษย์ปล่อยของเสียหรือพิษลงไป จะทำให้น้ำเสียเน่า เป็นที่เกิดของจุลินทรีย์นานาชนิด เป็นต้น ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเรา ไม่ว่าจะเป็นรูปธรรม หรือนามธรรม โดย

สามารถแบ่งประเภทของสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างๆ ได้ 2 ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

โดยสรุปความหมายของพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงหมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติ ของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆรอบตัวเราไม่ว่าจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม ในลักษณะที่เป็นการดูแลรักษา ป้องกัน และใช้ประโยชน์อย่างประหยัด คุ่มค่า และยาวนาน ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของพุทธศาสนา และแนวคิดทางตะวันตก (ดุซงกี โยเฮลา และประทีป จินฉี. 2539 : 8-9) ที่สนใจการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในแง่ของการระวังป้องกัน การปรับปรุง การบำรุงรักษา และการดูแล รวมทั้งการจัดการกับสิ่งต่างๆ เพื่อให้ทรัพยากร ไม่มีมลภาวะและมีเหลือเพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ใช้ตลอดไป

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยต่างๆ พบว่า พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ บุคคลกลุ่มต่างๆให้ความสนใจ และพยายามที่จะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดขึ้นในบุคคลทุกระดับ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการศึกษา มีการจัดหลักสูตรทั้งในและนอกระบบการศึกษาผ่านรายวิชาและกิจกรรม ต่างๆเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม การสร้างเจตคติที่ดีต่อการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2) ด้านบทบาทขององค์กรเอกชน องค์กรของรัฐ และชุมชน ต่างก็ให้ความร่วมมือและจัด กิจกรรม รมณรงค์ส่งเสริมให้มีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรวมทั้งคุณลักษณะทางจิตใจที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมดังกล่าว เช่น การจัดประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การรณรงค์ในเรื่อง ปัญหามลพิษต่างๆ เช่น การไม่ทิ้งขยะบนทางสาธารณะ การห้ามรถควันดำเด็ดขาดในถนนบางสาย การรณรงค์ไม่ใช้โฟม พลังไฟฟ้าหาร 2 เป็นต้น

3) ด้านวิชาการ

3.1) มีการศึกษาค้นคว้า วิจัย ตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ ทราบถึงสาเหตุพื้นฐานทั้งทางด้านจิตใจและชีวสังคมที่มีต่อพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของบุคคลว่ามี สาเหตุจากสิ่งใดเป็นสำคัญ เช่น งานวิจัยของปรีชา มาเจริญ (2540.บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาพฤติกรรม ของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองโดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 300 คน พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาน้ำเน่าเสีย การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำแม่กลอง ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ และเจตคติต่อการอนุรักษ์แม่น้ำเมื่อมี ความแตกต่างกัน พฤติกรรมการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองของประชาชนก็แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .001 โดยก่อนหน้านั้น พันพร โชติพฤษชุกุล (2539) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการ ใช้น้ำอย่างประหยัดภายในครัวเรือนของแม่บ้าน เขตเทศบาลเมืองลำปาง ผลการวิจัยพบว่า อายุ ระดับ การศึกษา และเจตคติต่อการประหยัดน้ำ เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำอย่างประหยัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของดุซงกี โยเฮลา และประทีป จินฉี (2539) ที่ทำการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำของ

ครูประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าโมเดลที่อธิบายพฤติกรรมประหยัดน้ำ ประกอบด้วย ความตั้งใจที่จะประหยัดน้ำ เจตคติต่อการประหยัดน้ำ และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการประหยัดน้ำ เป็นต้น

3.2) ด้านการพัฒนา มีการศึกษาเรื่องการศึกษาหาเทคนิคต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะภายในของบุคคลที่จะส่งผลไปยังพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการเสริมสร้างให้บุคคลมีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เช่นงานวิจัยของ กฤษณา บุญคุ้ม (2534) ได้ศึกษาผลของการสอนโดยวิธีสำรวจสิ่งแวดล้อมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติต่อสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลของการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสำรวจสิ่งแวดล้อมจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติต่อสิ่งแวดล้อม สูงกว่าก่อนเรียน และพรพรรณ กลิ่นเกษร (2538) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติกับการใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหนองหลวง อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดีขึ้นหลังจากที่ได้เรียนโดยใช้บทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3) มีการเขียนบทความเพื่อสะท้อนปัญหาและแนวคิดวิธีการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ในสิ่งตีพิมพ์มากมายเป็นการสะท้อนให้เห็นความสำคัญของพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ทวีศักดิ์ อุซูดานนท์.2541 ; มูลนิธิโลกสีเขียว. 2537) แม้ว่าจะมีผู้ให้ความสนใจในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมากก็ยังไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมและพัฒนาบุคคลให้เกิดพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจนเป็นที่น่าพึงพอใจได้ โดยเฉพาะในด้านวิชาการนั้น ได้มีการประมวลสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมจากงานวิจัยเป็นจำนวนมาก มีการจัดแบ่งกลุ่มตัวแปรที่สำคัญที่น่าจะส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งฮอร์นิก และคณะ (Hornik, J and Others, 1995) ได้ทำการแบ่งตัวแปรที่เป็นตัวทำนายพฤติกรรมโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มตัวเสริม (Incentives) 2) กลุ่มตัวสนับสนุน (Facilitators) และ 3) กลุ่มตัวแปรชีวสังคม (Demographic) นอกจากนี้ฮายเนส และคณะ (Hines, J.M. and Others. 1985 อ้างอิงจาก ดุษฎี โยเหลา และประทีป จินฉิ่ง . 2539) ได้ทำการแบ่งกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มการรู้คิด (Cognitive variable) 2) กลุ่มจิตสังคม (Psycho-Social variable) 3) กลุ่มตัวแปรชีวสังคม (Demographic variable) ซึ่งการที่พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของบุคคลยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ อาจเนื่องมาจากกิจกรรมต่างๆที่องค์กร หน่วยงาน ร่วมกันส่งเสริม สนับสนุนนั้นยังมีไม่มากพอ ด้านหลักสูตรการศึกษา ยังไม่มีการร่วมมือกันอย่างแท้จริง และการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา ยังไม่ครอบคลุมถึงตัวแปรที่เป็นสาเหตุที่แท้จริงของพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้กำหนดให้พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นตัวแปรตามที่สำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อกำหนดตัวแปรอิสระที่สำคัญที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งสามารถอธิบายหรือทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนี้ได้อย่างเหมาะสม โดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวแปรอิสระจากทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน) โดยจัดเข้ากลุ่มของตัวแปรลักษณะทางจิตสังคม และตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม ดังจะกล่าวโดยละเอียดต่อไป

ลักษณะทางจิตสังคม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรลักษณะทางจิตสังคมได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน และความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยแต่ละตัวแปรมีรายละเอียด ดังนี้

การอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู เป็นบทบาทของพ่อแม่และผู้ใกล้ชิดกับตัวเด็กที่จะมีการปะทะสัมพันธ์กันมีการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมและแบบแผนพฤติกรรมต่างๆไปสู่อุปการเด็ก เป็นกระบวนการที่มีผลต่อลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบัน และเป็นศักยภาพของการพัฒนาบุคคลในอนาคตอีกด้วย (งามตา วรินทร์านนท์, 2535 : 122)

จากการประมวลเอกสารงานวิจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนจำนวนหลายเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปรนี้ โดยที่ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูอาจแบ่งประเภทเป็นแบบประชาธิปไตย แบบอิตาเลียน และแบบตามสบาย ดังจะพบได้จากงานวิจัยของ อำพรพร ยินดี (2537) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในแบบที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษทางสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการปกครองแบบประชาธิปไตยมีพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ และความตระหนักดีกว่าแบบอิตาเลียนและมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันมลพิษทางสิ่งแวดล้อมดีกว่าแบบอิตาเลียนและแบบตามสบาย และมีความแตกต่างกันที่ระดับ .01 โดยก่อนหน้านั้น ยุวดี อิมใจ (2529) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางสังคมและทางจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจ ในการรักษาความสะอาดของบ้านเมืองของเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2528 จำนวน 300 คน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการรักษาความสะอาดของบ้านเมืองของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจินตนา เสถียรวิริยคุณ (2536) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 397 คน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ

เจตคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับการแบ่งลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูอีกแบบหนึ่งคือ การแบ่งเป็นแบบให้ความรัก แบบควบคุม แบบให้เหตุผล และแบบลงโทษทางกายหรือทางจิต ซึ่งดวงเดือน พันธุมนาวิน (2529) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก และต่อมาได้ขยายเพิ่มเติมเป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดู 5 แบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ แบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย แบบควบคุม และแบบให้พึ่งตนเอง ซึ่งนักวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ได้ให้ความสนใจในแบบของการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าว จากการประมวลผลการวิจัยในประเทศและต่างประเทศของงามตา วณิชานนท์ (2535 : 123-127) ในเรื่องผลของการอบรมเลี้ยงดูนั้น ได้ข้อสรุปว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมักจะเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมสูง มีสุขภาพจิตดี มีการมุ่งอนาคตสูง มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นและไม่ทำผิดระเบียบหรือกฎหมายบ้านเมือง ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากจึงเป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมกับเยาวชนทุกเพศทุกวัย จากทฤษฎีตันไม้ จริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2538 : 2) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางในการอธิบายพฤติกรรมอันพึงปรารถนาของคนไทย ซึ่งพบว่า พฤติกรรมอันพึงปรารถนาของคนไทยนั้นมีสาเหตุทางจิตใจ 8 ประการ ซึ่งได้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งเปรียบเป็นลำดับของต้นไม้ 5 ประการ ได้แก่ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) การมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง 3) มีความเชื่ออำนาจในตน 4) แรงจูงใจ-ใฝ่สัมฤทธิ์ และ 5) เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม ส่วนกลุ่มที่สอง เป็นรากของต้นไม้ มี 3 ประการ ได้แก่ 1) สติปัญญา 2) ประสบการณ์ทางสังคม และ 3) สุขภาพจิต ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้เลือกตัวแปรจากทฤษฎีตันไม้จริยธรรมซึ่งเป็นสาเหตุทางจิตใจที่มาจากส่วนที่เป็นลำดับของต้นไม้ และเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย โดยตัวแปรดังกล่าว ได้แก่ การมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติของบุคคล ตัวแปรทั้งสามนี้มีความสำคัญต่อความคิดการกระทำและการรู้จักผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการกระทำของตน โดยผู้วิจัยจะขอเสนอรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแต่ละตัวดังต่อไปนี้

ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน

ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลและมองเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ส่วนการควบคุมตนนั้น หมายถึง ความสามารถที่จะละเว้นการกระทำบางชนิดหรือความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความเสียสละหรืออดทนในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมเป็นเวลานานพอที่จะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคตได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2529) โดยความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตนั้นคือบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการควบคุมตนเอง และมีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อให้ได้ประสบผลสำเร็จในอนาคต บุคคลที่มีการมุ่งอนาคตสูงจะสามารถวางแผนการทำงาน และควบคุมพฤติกรรมของตนไปสู่

แนวทางนั้นกับทั้งมองเห็นความเป็นไปได้ในอนาคต โดยอาศัยสภาพการณ์ปัจจุบันเป็นพื้นฐาน ดังนั้นบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะส่งผลทำให้บุคคลทำงานอย่างขยันขันแข็งในปัจจุบันเพื่อจะรับผลที่ดีในอนาคต (วิชัย เขียดบัว. 2534 : 40) มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน หลายชิ้น โดยผลการวิจัยพบว่า การจะให้เด็กมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองนั้นบิดามารดาต้องฝึกเด็กให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองตั้งแต่ระยะต้นๆ โดยให้โอกาสและแนะนำอย่างฉลาด นั่นคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะส่งผลทำให้เด็กมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมากกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปะละเลย และยังคงส่งผลให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพได้ในอนาคต (นงนุช โรจนเลิศ. 2533 ; จรรยา สุวรรณทัต และคณะ. 2533)

ดังนั้นลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนของเยาวชน จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในลักษณะของการที่เยาวชนสามารถควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่อาจต้องใช้เวลาเสียสละหรืออดทนเพื่อให้สิ่งแวดล้อมนั้นๆสามารถดำรงไว้ใช้ประโยชน์อย่างประหยัดคุ้มค่าและยาวนาน

เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เจตคติ คือ จิตลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคล เกิดจากการรู้คิดเชิงประมาณค่าเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทำนองประโยชน์หรือโทษ ความรู้สึก ชอบ ไม่ชอบ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่างเช่น ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ หรือขัดขวาง เป็นต้น (งามตา วนิทานนท์. 2535 : 215) เจตคติมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive component) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นว่า ดี มีประโยชน์ หรือเลว มากน้อยเพียงใด 2) ความรู้สึก (Affective component) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลว่าชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจ สิ่งนั้น ซึ่งจะเกิดโดยอัตโนมัติและสอดคล้องกับความรู้เชิงประเมินค่าต่อสิ่งนั้น 3) ความพร้อมกระทำ (Active tendency component) หมายถึง ความพร้อมที่จะช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม สิ่งที่คุณพอใจ และพร้อมที่จะทำลายหรือเพิกเฉยต่อสิ่งที่คุณไม่ชอบหรือไม่พอใจ ความพร้อมกระทำจะปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับลักษณะอื่นๆของบุคคลและสถานการณ์แวดล้อมประกอบด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2527 : 125-127)

เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงหมายถึง การมีความรู้เชิงประเมินค่ามองเห็นคุณประโยชน์หรือโทษของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบต่อพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเมื่อโอกาสอำนวย

ในเรื่องของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับพฤติกรรมต่าง ๆ นั้น มีผู้ทำการศึกษาเป็นจำนวนมาก และผลการวิจัยส่วนใหญ่ก็จะพบความสัมพันธ์ แต่เป็นความสัมพันธ์ที่มีความเข้มไม่มากนัก แนวทางการศึกษาเพื่อทำให้เจตคติสามารถทำนายพฤติกรรมได้แม่นยำขึ้น ฟิชไบน์ (Fishbein. 1967) ได้เสนอแนะให้มีการวัดเจตคติต่อพฤติกรรมที่กระทำแทนการวัดเจตคติต่อวัตถุ โดยข้อเสนอแนะนี้ได้มา

จากการประมวลผลงานวิจัยของไอเซนและฟิชไบน์ (Aizen & Fishbein, 1980) ซึ่งทำการประมวลงานวิจัยจำนวน 109 เรื่อง พบว่า งานวิจัยที่การวัดตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมมีความสอดคล้องกันสูงกับพฤติกรรมที่วัด มักจะพบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองสูงด้วย

สำหรับงานวิจัยที่เป็นเรื่องของเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สำคัญๆ ได้แก่ งานวิจัยของดุซงกี โยเหลา และประทีป จินนี (2539) ซึ่งศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำของครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ พบว่า โมเดลที่อธิบายพฤติกรรมประหยัดน้ำประกอบด้วย ตัวแปรที่สำคัญ คือ ความตั้งใจจะประหยัดน้ำ เจตคติต่อการประหยัดน้ำวัดทางอ้อม (ความเชื่อเกี่ยวกับผลการประหยัดน้ำและการประเมินผลของการกระทำ) และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการประหยัดน้ำ โดยเจตคติต่อการประหยัดน้ำ (วัดทางอ้อม) ส่งผลทางตรงต่อความตั้งใจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็น .465 ซึ่งความตั้งใจจะประหยัดน้ำนี้จะส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรม และงานวิจัยของพันพร โชติพิฤกษ์ชุกุล (2539) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้น้ำอย่างประหยัดในครัวเรือนของแม่บ้านเขตเทศบาล เมืองลำปางพบว่า เจตคติต่อการใช้น้ำอย่างประหยัดเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างประหยัดของแม่บ้าน ส่วน พรพรรณ กลิ่นเกษร (2538) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติกับการใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหนองหลวง อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดีขึ้นหลังจากได้เรียนโดยใช้บทบาทสมมติ และนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พรเทพ เสถียรนพแก้ว (2543) ได้ทำการศึกษาผลของการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำ มีเจตคติและพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรมและกลุ่มควบคุมทั้งเมื่อสิ้นสุดการอบรมและสิ้นสุดการฝึกอบรมแล้ว 1 เดือน นอกจากนี้กัลยา สุขประทีว (2538) และบัณฑิต ดุลยรักษ์ (2538) ได้ศึกษาเจตคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า เจตคติและพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ

จากการศึกษาวิจัยดังที่ได้กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติและพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีความเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก จึงอาจกล่าวได้ว่าเยาวชนไทยที่มีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมย่อมมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน

ความเชื่ออำนาจในตน

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ปริมาณความตระหนักว่าสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการกระทำของตนเองแทบทั้งสิ้น ตรงกันข้ามกับผู้ที่เชื่ออำนาจภายนอกตน ซึ่งเป็นผู้คิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนนั้นขึ้นอยู่กับ โชคชะตา เคาราะห์ ความบังเอิญ หรือเกิดจากการกระทำของผู้อื่นมากกว่าที่จะเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ

คณะ. 2536:38) ในเรื่องปัญหาของสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัญหาใหญ่นั้นมักถูกมองว่าเป็นเรื่องของพนักงานของรัฐ หรือองค์กรจะต้องเป็นผู้แก้ไขปัญหา แต่ในความเป็นจริงแล้วปัญหาทุกอย่างต้องมาจากการแก้ไขโดยบุคคลซึ่งเป็นผู้แสดงพฤติกรรมทั้งสิ้น ซึ่งในเรื่องพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้น การที่บุคคลจะสามารถแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์ออกมาได้มากน้อยแตกต่างกันนั้น ส่วนหนึ่งก็มาจากผลของตัวแปรที่เป็นลักษณะทางจิตสังคมที่ได้กล่าวนำมาก่อน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และการมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งตัวแปรที่น่าจะมีผลเป็นอย่างมากอีกตัวหนึ่งคือ ความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งจากนิยามที่กล่าวมาแล้วสามารถสะท้อนในเรื่องของพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้คือ บุคคลจะมีความเชื่อว่าตนนั้นสามารถที่จะมีส่วนเป็นผู้กำหนดสภาพรอบตัวหรือคุณภาพของสิ่งแวดล้อมได้ไม่ต้องรอคอยหรือพึ่งพาผู้อื่นซึ่งเป็นอำนาจภายนอกตน ความเชื่ออำนาจในตนเป็นตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของเยาวชน โดยความเชื่ออำนาจในตนนี้มีพัฒนาการตั้งแต่ในช่วงเด็กเล็ก การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลกับเด็กมากกว่าการใช้อารมณ์กับเด็กจะส่งผลให้เด็กมีความเชื่ออำนาจในตนได้ (ทัศนาก ทงภักดี. 2528) ซึ่งจากการสังเคราะห์งานวิจัยของไฮเนสและคณะ (Hines, I.M. and Others. 1987) ในเรื่องตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม พบว่าความเชื่ออำนาจในตนเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งนอกเหนือจากเจตคติ ความรู้ และความรู้สึกรับผิดชอบซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม การสังเคราะห์งานวิจัยของไฟด์เลย์และคูเบิร์ต (Findley and Cooper, 1983 อ้างอิงจาก อรพินทร์ ชูชม และคณะ. 2544 :) ที่พบว่าความเชื่ออำนาจในตนมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลในทางบวก และสัมพันธ์ภาพระหว่างตัวแปร 2 ตัวนี้ จะเด่นมากในกลุ่มเพศชายมากกว่าเพศหญิงและมีแนวโน้มว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจในตนจะมีความสัมพันธ์สูงในกลุ่มวัยรุ่นมากกว่ากลุ่มวัยผู้ใหญ่หรือเด็ก ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การที่เยาวชนจะแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้นั้น เยาวชนเหล่านั้นต้องมีความเชื่อว่าตนเป็นผู้ที่กำหนดและรักษาสิ่งแวดล้อมได้โดยไม่ต้องให้บุคคลหรือสิ่งอื่นใดเป็นผู้กระทำ

ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม

คำว่า ตระหนัก หมายถึง รู้ประจักษ์ รู้ชัดเจน หรือหมายถึง การกระทำที่แสดงว่ามีความรู้หรือมีความสำนึก (Good. 1973 : 54) ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงหมายถึง การที่บุคคลได้แสดงถึงความรู้ชัดเจนและมีความสำนึกเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ซึ่งมนัส สุวรรณ (2530) กล่าวถึงสาระสำคัญของความรู้ประจักษ์หรือรู้ชัดเจนในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้ 4 ประเด็น คือ

1. รู้จริงซาบซึ้ง เป็นการเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า อะไรผิด อะไรถูก อะไรจะก่อให้เกิดประโยชน์ อะไรจะก่อให้เกิดโทษ อะไรจะเป็นผลดี อะไรจะเป็นผลเสีย
2. มีความรักหวงแหน เป็นการรักและหวงแหนในสิ่งที่เข้าใจอย่างซาบซึ้งว่าเป็นสิ่งที่ถูก เป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ เช่น ความรักและหวงแหนในทรัพยากรที่มีค่า มีประโยชน์ เช่น น้ำ ไฟฟ้า กระดาษ เป็นต้น

3. มีความวิตกห่วงใย เป็นความวิตกและห่วงใยในสิ่งที่คิดว่า จะเป็นผลเสีย มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และสังคม เช่น การขาดแคลนน้ำ ป่าไม้หมดไป น้ำท่วม เป็นต้น

4. ทำจริง ปฏิบัติจริง เป็นสิ่งที่เราสามารถทำได้ในบางเรื่อง บางเรื่องอาจจะอยู่นอกเหนือความสามารถ บางเรื่องอาจทำได้โดยทางอ้อม คนเราจะมีความสามารถทำกิจกรรมต่างๆในระดับที่แตกต่างกัน เช่น มีความตระหนักในปัญหามลพิษทางอากาศ ซึ่งเราก็ไม่สามารถยับยั้งโดยลำพังได้

จึงอาจสรุปได้ว่า ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้ และความคิดเห็นที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสะท้อนให้เห็นถึง ความเข้าใจอย่างชัดเจน ความรักและห่วงแหน ความวิตกห่วงใย และความสามารถที่จะปฏิบัติได้ เรื่องความตระหนักของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น มีผู้ทำการศึกษาวิจัยกันมากพอสมควร ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาในกลุ่มบุคคลต่างๆที่มีความตระหนักในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับใด (จันทน์ เกียรติโพธา. 2542, สุรินทร์ หลักแหลม : 2534, อาคเนย์ กายสอน.2534) มีความสัมพันธ์กับครูเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและลักษณะทางชีวสังคมเพียงไร (วันพร ผลาวลัย. 2528, ขวัญ สงวนเสริมศรี. 2529) และการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ชลภาพรณ ลิขิตวสินกุล. 2532, สมบุญ ศิลปรุ่งธรรม. 2540) สำหรับความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น มีผู้ทำการวิจัยไว้เช่นกัน โดยมีงานวิจัยที่ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการนำกลับไปใช้ (Recycling) ของโครงการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่อายุ 221 คน พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นตัวทำนายตัวหนึ่งทางด้านพฤติกรรมอนุรักษ์ ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ยังได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์และความสามารถของความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์ของเยาวชนไทยด้วย

ลักษณะทางชีวสังคม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาลักษณะทางชีวสังคมที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย เพศ สังกัดของโรงเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา การศึกษาบิดา การศึกษามารดา รายได้ของครอบครัว ผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด โดยจะได้ทำการศึกษาถึงงานวิจัยต่างๆทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

จากการศึกษาวิจัยถึงความสำคัญของลักษณะทางชีวสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา มีหลายตัวแปรด้วยกัน อาทิ ตัวแปรด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ โดยจากการศึกษาของอำนาจ ประสิทธิ์พรหม (2540 : 26-35) ที่ได้ศึกษาจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในโครงการโลกสดใสในบ้านเกิด จังหวัดสงขลา พบว่า ระดับการศึกษาเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับจิตสำนึกในการ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ พรเทพ เสถียรนพแก้ว (2543) ได้ศึกษาผลการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า นักเรียนที่เป็นเพศหญิง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงที่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำมีเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างจากกลุ่มที่มีลักษณะตรงข้าม และพันพร โชติพฤษ์ชุกุล (2539) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้น้ำอย่างประหยัดภายในครัวเรือนของแม่บ้านเขตเทศบาลเมืองลำปาง พบว่า อายุ ระดับการศึกษา เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำอย่างประหยัด และจินตนา ศรีนุกุล (2535) พบว่า เพศ อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทิ้งขยะ สอดคล้องกับ จิราพร จักรไพวงศ์ (2530) ที่พบว่า ระดับการศึกษา และรายได้ของครอบครัวต่อเดือนของแม่บ้านก่อให้เกิดความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาในการบริโภคอาหารที่มีวัตถุเจือปนและเครื่องปรุงรส ส่วนพริ้มเพลา จิตเป็นชม (2533) พบว่า นักเรียนชั้น ป. 6 ที่มีเพศต่างกันมีเจตคติเกี่ยวกับภาวะมลพิษในสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน และ อำพรธณ ยินดี (2537) ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี พบว่า นักเรียนหญิงมีความรู้ เจตคติ และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษทางสิ่งแวดล้อมดีกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอมรรัตน์ ริกิจิตศิริกุล (2530 : ก) ได้ทำการศึกษเกี่ยวกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพฯ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์ดี นักเรียนชาย และนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่บิดามีอาชีพต่างกันมีพฤติกรรมไม่ต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มารดามีอาชีพต่างกันจะมีพฤติกรรมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่ สมชาย อัมพันทอง (2532 : 91-93) พบว่า ระดับพฤติกรรมต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเพศ และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความแตกต่างกัน และวิชาญ มณีโชติ (2535 : ก-ข) ศึกษาพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสงขลา พบว่า นักเรียนที่มีเพศ อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งพฤติกรรมจริงและพฤติกรรมคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นถึงความสัมพันธ์ของลักษณะทางชีวสังคมในตัวแปรต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงคาดได้ว่าเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

นิยามปฏิบัติการ

พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติของเยาวชนที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เป็นการดูแลรักษา ใช้ประโยชน์อย่างประหยัดและคุ้มค่า โดยกำหนดขอบเขตของสิ่งแวดล้อมให้หมายถึง เฉพาะน้ำ ไฟฟ้า กระดาษ ขยะและสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป การวัดพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จะเป็นการวัดจากการรายงานของกลุ่มตัวอย่างว่าตนเองได้แสดงพฤติกรรมเหล่านั้นในระดับใด โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 19 ข้อ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 4 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติเป็นประจำ บ่อยครั้งบางครั้ง และไม่เคยเลย ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าจะหมายถึงผู้ที่มีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใกล้ชิดหรือผู้เลี้ยงดูเยาวชนมีการปฏิบัติต่อเยาวชนทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเยาวชนทั้งทางด้านความรู้สึก และอารมณ์ของผู้กระทำ ได้แก่ การแสดงความรัก ความหวังดีความเอาใจใส่ทุกข์สุข ความใกล้ชิดสนิทสนมและการเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่เยาวชน การวัดการอบรมเลี้ยงดูจะเป็นการวัดจากการรับรู้ของเยาวชนว่า ผู้ที่ใกล้ชิดหรือผู้เลี้ยงดูเยาวชนนั้นได้มีการปฏิบัติต่อเขาอย่างไร โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน หมายถึง ความสามารถที่จะคาดการณ์ไกลและสามารถบังคับควบคุมตนเองให้รู้จักอดได้รอได้ อดทนเพื่อให้เกิดผลที่ยิ่งใหญ่กว่าในอนาคต การวัดลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนจะเป็นการสอบถามถึงอุปนิสัยโดยทั่วไปของเยาวชนเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 16 ข้อ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าจะหมายถึงผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การรู้คิดเชิงประเมินค่าของเยาวชนที่มีต่อพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์หรือมีคุณค่าเพียงใด มีความรู้สึกพอใจ ไม่พอใจ พฤติกรรมดังกล่าวเพียงใดและมีท่าทีการแสดงออกหรือมีความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมดังกล่าวเพียงใดในงานวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตของสิ่งแวดล้อมโดยมีเนื้อหาครอบคลุม 5 เรื่อง ได้แก่ น้ำ ไฟฟ้า ขยะ กระดาษ และสิ่งแวดล้อมทั่วไป การวัดเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จะเป็นการสอบถามความคิดความรู้สึกของเยาวชน โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 27 ข้อ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าจะหมายถึงผู้ที่มีเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

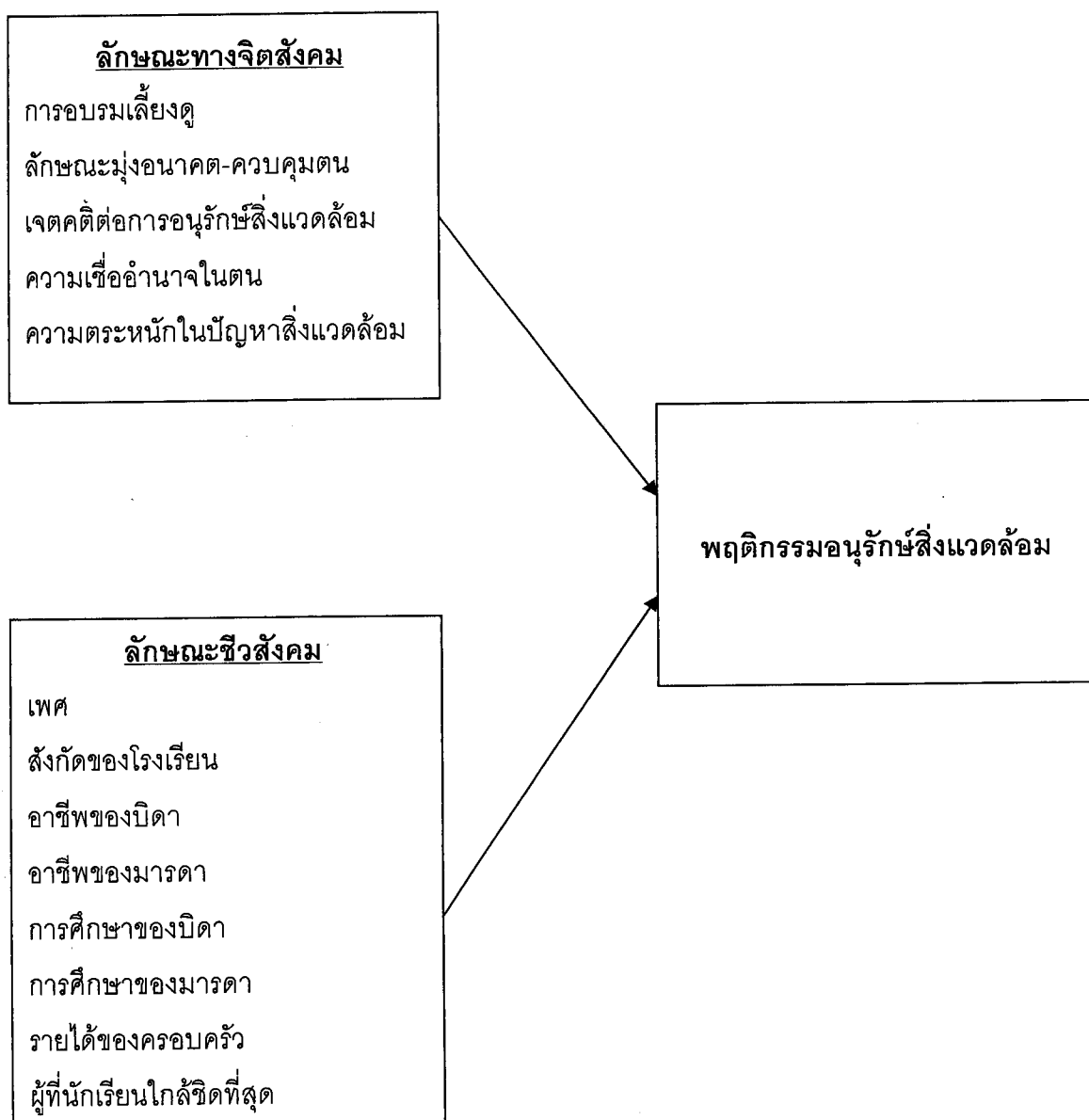
ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อของตนในเรื่องโดยทั่วไปและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่ตนเองประสบอยู่ เป็นผลมาจากการกระทำของตนเองซึ่งตนเองสามารถควบคุมและทำนายได้ มากกว่าจะเป็นผลจากโชคชะตาหรือความบังเอิญ การวัดความ

เพื่ออำนาจในตน จะเป็นการสอบถามความคิดความรู้สึกของเยาวชน โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 17 ข้อ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าจะหมายถึงผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้ และความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น ในเรื่องมลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง น้ำเสีย น้ำท่วมขยะ และปัญหาสิ่งแวดล้อมทั่วไป การวัดความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม จะเป็นการสอบถามความรู้และความคิดเห็นของเยาวชนโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าจะหมายถึงผู้ที่มีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งสำรวจตัวแปรต่างๆ ที่ได้จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยต่างๆ จากทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะรวมทั้งตัวแปรลักษณะทางจิตสังคม (การอบรมเลี้ยงดูลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน) โดยได้เพิ่มตัวแปรความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นตัวแปรที่สำคัญอีกตัวหนึ่ง และตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม (เพศ สังกัดของโรงเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา รายได้ของครอบครัว ผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดที่สุด) ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. เยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
2. เยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
3. ลักษณะทางจิตสังคมของเยาวชนไทยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. มีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยได้

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดหน่วยงานของรัฐ 3 หน่วยงาน คือ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 412 คน จาก 9 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นเริ่มสุ่มจากเขตการปกครองทั้งหมด ได้มาจำนวน 3 เขต ต่อจากนั้นสุ่มเขตละ 1 โรงเรียนต่อสังกัดและสุ่ม 1 ห้องเรียนจากแต่ละโรงเรียนรวม 9 ห้องเรียน ดังมีรายละเอียดแสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสังกัด เขตการปกครอง โรงเรียน และเพศ

สังกัด	เขต การปกครอง	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน		
			ชาย	หญิง	รวม
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษา ธิการ	บางกะปิ	1. บางกะปิ	24	22	46
	วัฒนา	2. มัธยมวัดธาตุทอง	15	31	46
	บางเขน	3. สารวิทยา	18	27	45
		รวม	57	80	137
ทบวง- มหาวิทยาลัย	บางกะปิ	4. สาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง	25	19	44
	วัฒนา	5. สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(ฝ่ายมัธยม)	22	25	47
	บางเขน	6. สาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	20	17	37
		รวม	67	61	128
กรุงเทพ- มหานคร	บางกะปิ	7. บ้านบางกะปิ	15	30	45
	วัฒนา	8. ชุมชนหมู่บ้านพัฒนา	21	35	56
	บางเขน	9. ไทยนิยมสงเคราะห์	23	23	46
		รวม	59	88	147
		รวมทั้งหมด	183	229	412

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาลักษณะทางชีวสังคม ลักษณะทางจิตสังคม และพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสอบถามที่ใช้ศึกษาลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ สังกัดของโรงเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา การศึกษาบิดา การศึกษามารดา รายได้ของครอบครัว และผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด
2. แบบสอบถามที่ใช้ศึกษาลักษณะทางจิตสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตนและความตระหนักเกี่ยวกับปัญหา สิ่งแวดล้อม
3. แบบสอบถามที่ใช้ศึกษาตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชน

แบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยได้รวมเป็นฉบับเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็นตอน รวม 7 ตอน ซึ่งแต่ละตอนจะเป็นแบบสอบถามวัดตัวแปรต่างๆตามลำดับที่กล่าวมา

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้อกำหนดเป็นนิยามของตัวแปรแต่ละตัวบ่งชี้พฤติกรรมที่จะนำมาเขียนเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม ตัวแปรส่วนใหญ่ใช้ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีบางตัวแปรที่ใช้แบบสอบถามที่สร้างไว้แล้วทั้งฉบับ และบางตัวแปรได้ใช้ข้อคำถามจากนักวิจัยท่านอื่นที่ๆ ได้ศึกษาเรื่องนี้เป็นแนวทาง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) จำนวน 106 คน แล้ววิเคราะห์รายชื่อ โดยใช้เทคนิค 27 % กลุ่มสูง-ต่ำ เพื่อคัดเลือกข้อคำถามไว้ใช้ในงานวิจัย และหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นชนิดแอลฟา ของแบบสอบถามแต่ละตอน รายละเอียดของแบบสอบถามแต่ละตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ สังกัดของโรงเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา การศึกษาบิดา การศึกษามารดา รายได้ของครอบครัว และผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด คำถามจะเป็นแบบมีตัวเลือกให้เลือกตอบ จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 การอบรมเลี้ยงดู เป็นการถามการรับรู้ของนักเรียนว่า บุคคลที่ใกล้ชิดที่สุดหรือผู้เลี้ยงดูเขาได้มีการปฏิบัติต่อเขาอย่างไร ข้อคำถามนำมาจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) คำถามมี 10 ข้อ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย เกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อจะเป็น 6 (การเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก) ถึง 1 (การเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76 ผู้ได้คะแนนรวมสูงจะเป็นผู้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

ตอนที่ 5 การรู้จักตนเอง (ความเชื่ออำนาจในตน) เป็นการถามความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อตนเองโดยทั่วไปและสิ่งแวดลอม โดยสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับความสำเร็จหรือล้มเหลวที่ตนเองประสบอยู่อันเป็นผลจากการกระทำของตนเองซึ่งตนเองสามารถควบคุมและทำนายได้ ข้อคำถามผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นโดยดัดแปลงจากแบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน ของ ทศนา ทองภักดี (2529) และแบบวัดความเชื่ออำนาจในตน (Locus of Control Measure) ของลีเวนสัน (Smith-Sebasto, 1992) ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามไว้ 20 ข้อ และคัดเลือกมาใช้ในงานวิจัย 17 ข้อ ตามผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ โดยเนื้อหาจะเป็นความเชื่ออำนาจในตนในเรื่องทั่วไป 9 ข้อ (ข้อ 1 – ข้อ 9) และความเชื่ออำนาจในตนในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดลอม 8 ข้อ (ข้อ 10 – ข้อ 17) ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย เกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อจะเป็น 6 (ความเชื่ออำนาจในตนสูง) ถึง 1 (ความเชื่ออำนาจในตนต่ำ) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78 ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าจะเป็นผู้มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

ตัวอย่างคำถาม

1. ฉันกำหนดสิ่งที่จะเกิดขึ้นในชีวิตของฉันเองได้

_____
_____
_____
_____
_____
_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ตอนที่ 6 ความตระหนัก (ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม) เป็นการถามความรู้และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น ข้อคำถามผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมปัญหาสิ่งแวดล้อมในเรื่องมลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง น้ำเสีย น้ำท่วม ขยะ และปัญหาสิ่งแวดล้อมทั่วไป ผู้วิจัยสร้างข้อคำถาม 20 ข้อ และนำมาใช้ในการวิจัยทั้ง 20 ข้อ ตามผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย เกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อจะเป็น 6 (มีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมมาก) ถึง 1 (มีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมน้อย) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86 ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าจะเป็นผู้มีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

ตัวอย่างคำถาม

1. ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตเป็นอย่างมาก

_____
_____
_____
_____
_____
_____

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ตอนที่ 7 พฤติกรรม (พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) เป็นการถามถึงการกระทำหรือการปฏิบัติตนของนักเรียนที่แสดงออกมาน้อยเพียงไรในการรู้จักดูแล รักษา ใช้ทรัพยากร (สิ่งแวดล้อม) อย่างประหยัดและคุ้มค่า ข้อคำถามผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยกำหนดขอบเขตของสิ่งแวดล้อมให้หมายถึงเฉพาะ น้ำ ไฟฟ้า กระดาษ ขยะ และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามไว้ 20 ข้อ และ คัดเลือกมาใช้ในการวิจัย 19 ข้อ ตามผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า 4 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติเป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง ไม่เคยเลย เกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อจะเป็น 4 (มีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก) ถึง 1 (ไม่มีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .72 ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

ตัวอย่างคำถาม

1. ฉันปิดก๊อกน้ำเมื่อเห็นคนเปิดทิ้งไว้หรือปิดไม่สนิท

_____

เป็นประจำ

_____

บ่อยครั้ง

_____

บางครั้ง

_____

ไม่เคยเลย

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอรวบรวมข้อมูล
2. ประสานงานกับอาจารย์ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นผู้แทนในการรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน (บางโรงเรียนผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเอง)
3. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลในเดือนตุลาคม ถึง เดือนพฤศจิกายน 2541

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและตัวแปรที่เกี่ยวข้อง
2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้วย t-test และ One-Way ANOVA
3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson 's Correlation Coefficient)
4. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อกำหนดอำนาจพยากรณ์ของแต่ละตัวแปร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ตอนที่ 2 ระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย ที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยกับลักษณะทางจิต-สังคม

ตอนที่ 5 ตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย

ตอนที่ 1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 412 คน มีลักษณะทางชีวสังคมดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม

	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	183	44
- หญิง	229	56
2. โรงเรียนสังกัด		
- กรมสามัญศึกษา	137	33
- กรุงเทพมหานคร	147	36
- ทบวงมหาวิทยาลัย	128	31
3. อาชีพบิดา		
- ราชการ รัฐวิสาหกิจ	104	25
- ธุรกิจส่วนตัว	100	24
- ลูกจ้างบริษัท	86	21
- รับจ้าง ค้าขาย	79	19
- อื่นๆ (ไม่ได้ประกอบอาชีพ เสียชีวิต อาชีพอื่น)	43	11

ตาราง 2 (ต่อ)

	จำนวน	ร้อยละ
4. อาชีพมารดา		
- ราชการ รัฐวิสาหกิจ	71	17
- ธุรกิจส่วนตัว	71	17
- ลูกจ้างบริษัท	52	13
- แม่บ้าน	139	34
- รับจ้าง ค้าขาย	66	16
- อื่นๆ (ไม่ได้ประกอบอาชีพ เสียชีวิต อาชีพอื่น)	13	3
5. การศึกษาบิดา		
- ประถมศึกษา	103	25
- มัธยมศึกษา	106	26
- อนุปริญญา	30	7
-ปริญญาตรี	74	18
- สูงกว่าปริญญาตรี	53	13
- อื่นๆ (ไม่ทราบ เสียชีวิต)	46	11
6. การศึกษามารดา		
- ประถมศึกษา	134	32
- มัธยมศึกษา	96	23
- อนุปริญญา	27	7
-ปริญญาตรี	86	21
- สูงกว่าปริญญาตรี	29	7
- อื่นๆ (ไม่ทราบ เสียชีวิต)	40	10
7. รายได้ของครอบครัว		
- ต่ำกว่า 10,000 บาท	156	38
- 10,001 – 30,000 บาท	113	27
- 30,001 – 50,000 บาท	78	19
- มากกว่า 50,000 บาท	59	14
- ไม่ทราบ	6	2

ตาราง 2 (ต่อ)

	จำนวน	ร้อยละ
8. ผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด		
- บิดา	67	16
- มารดา	245	60
- ปู่ ย่า ตา ยาย	29	7
- ลุง ป้า น้า อา	22	5
- อื่นๆ (เพื่อน ไม่ระบุ ระบุมากกว่า 1 คน)	49	12

จากตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (56%) มาจากโรงเรียนสังกัดกรม-
สามัญศึกษากรุงเทพมหานคร และทบวงมหาวิทยาลัยในจำนวนใกล้เคียงกัน (33%, 36%, และ 31%
ตามลำดับ) อาชีพบิดาส่วนใหญ่รับราชการหรือทำงานรัฐวิสาหกิจ ทำธุรกิจส่วนตัว และเป็นลูกจ้างบริษัท
(25%, 24%, และ 21% ตามลำดับ) อาชีพมารดาส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน(34%) รองลงมาคือรับราชการ หรือ
ทำงานรัฐ-วิสาหกิจ (17%) และทำธุรกิจส่วนตัว (17%) การศึกษาของบิดาและมารดาส่วนใหญ่ต่ำกว่า
ปริญญาตรี(58% และ62% ตามลำดับ) รายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่ ต่ำกว่า 10,000 บาท (38%) รองลงมา
คือ 10,001-30,000 บาท (27%) และผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุดคือ มารดา (60%)

ตอนที่ 2 ระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคม แตกต่างกัน

ตาราง 3 แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย
จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม

ลักษณะทางชีวสังคม	จำนวนคน	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับพฤติกรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
1. เพศ				
- ชาย	171	2.76	.44	มาก
- หญิง	222	2.81	.42	มาก
2. โรงเรียน สังกัด				
- กรมสามัญศึกษา	134	2.79	.42	มาก
- กรุงเทพมหานคร	143	2.78	.45	มาก
- ทบวงมหาวิทยาลัย	122	2.78	.40	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ลักษณะทางชีวสังคม	จำนวนคน	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับพฤติกรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
3. เพศ				
- ชาย	171	2.76	.44	มาก
- หญิง	222	2.81	.42	มาก
4. โรงเรียน สังกัด				
- กรมสามัญศึกษา	134	2.79	.42	มาก
- กรุงเทพมหานคร	143	2.78	.45	มาก
- ทบวงมหาวิทยาลัย	122	2.78	.40	มาก
5. อาชีพบิดา				
- ราชการ, รัฐวิสาหกิจ	100	2.85	.38	มาก
- ธุรกิจส่วนตัว	98	2.80	.45	มาก
- ลูกจ้างบริษัท	82	2.75	.42	มาก
- รับจ้าง, ค้าขาย	77	2.71	.43	มาก
- อื่นๆ	39	2.73	.44	มาก
6. อาชีพมารดา				
- ราชการ, รัฐวิสาหกิจ	69	2.81	.36	มาก
- ธุรกิจส่วนตัว	67	2.88	.41	มาก
- ลูกจ้างบริษัท	49	2.74	.43	มาก
- แม่บ้าน	137	2.75	.43	มาก
- รับจ้าง, ค้าขาย	65	2.80	.47	มาก
- อื่นๆ	11	2.58	.42	มาก
7. การศึกษาบิดา				
- ประถมศึกษา	100	2.72	.45	มาก
- มัธยมศึกษา	101	2.78	.43	มาก
- อนุปริญญา	30	2.85	.37	มาก
-ปริญญาตรี	72	2.82	.39	มาก
- สูงกว่าปริญญาตรี	51	2.75	.41	มาก
- อื่นๆ	40	2.81	.41	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ลักษณะทางชีวสังคม	จำนวนคน	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับพฤติกรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
8. การศึกษามารดา				
- ประถมศึกษา	130	2.71	.46	มาก
- มัธยมศึกษา	92	2.82	.43	มาก
- อนุปริญญา	26	2.85	.37	มาก
- ปริญญาตรี	83	2.86	.38	มาก
- สูงกว่าปริญญาตรี	29	2.71	.38	มาก
- อื่นๆ	37	2.76	.39	มาก
9. รายได้ของครอบครัว				
- ต่ำกว่า 10,000 บาท	150	2.76	.43	มาก
- 10,001 – 30,000 บาท	111	2.79	.44	มาก
- 30,001 – 50,000 บาท	75	2.79	.34	มาก
- มากกว่า 50,000 บาท	57	2.80	.49	มาก
- ไม่ทราบ	6	2.82	.42	มาก
10. ผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด				
- บิดา	62	2.78	.46	มาก
- มารดา	241	2.77	.42	มาก
- ปู่ ย่า ตา ยาย	29	2.74	.49	มาก
- ลุง ป้า น้า อา	21	2.81	.50	มาก
- อื่นๆ	45	2.85	.34	มาก

จากตาราง 3 จะเห็นได้ว่า คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมนั้น มีค่าใกล้เคียงกันมาก และระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยในทุกกลุ่มที่จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด (= 2.71 ถึง 2.85)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทาง ชีวสังคมแตกต่างกัน

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน

ลักษณะทางชีวสังคม	จำนวนกลุ่ม	ค่า t ค่า F
เพศ	2	(t = 1.079)
โรงเรียน	3	.022
อาชีพบิดา	5	1.537
อาชีพมารดา	6	1.553
การศึกษาบิดา	6	.734
ศึกษามารดา	6	1.912
รายได้	5	.155
ผู้ใกล้ชิด	5	.437

จากตาราง 4 จะเห็นได้ว่า เยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมต่างกัน จะมีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยกับ ลักษณะทางจิตสังคม

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตสังคมและพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย

ตัวแปร	A	B	C	D	E	F
ลักษณะทางจิตสังคม						
-การอบรมเลี้ยงดู(A)	1.000					
-ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน(B)	.355**	1.000				
-เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม(C)	.331**	.506**	1.000			
-ความเชื่ออำนาจในตน(D)	.339**	.453**	.502**	1.000		
-ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม(E)	.353**	.365**	.549**	.396**	1.000	
พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม(F)	.237**	.445**	.573**	.536**	.317**	1.000

**p < .01

จากตาราง 5 พบว่า ลักษณะทางจิตสังคมทุกตัวในการวิจัยนี้ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน และความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์เรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($r = .573$) ความเชื่ออำนาจในตน ($r = .536$) ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($r = .445$) ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ($r = .317$) และการอบรมเลี้ยงดู ($r = .237$)

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตสังคม พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งกันและกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์สูงสุด กับความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ($r = .549$) ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($r = .506$) และความเชื่ออำนาจในตน ($r = .502$)

ตอนที่ 5 ตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย

ตาราง 6 แสดงตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย

ลำดับที่	ตัวพยากรณ์	R ²	R ² change	β	B	Fchange
1	(C) เจตคติต่อการอนุรักษ์	.327	.327	.396	.324	182.391**
2	(D) ความเชื่ออำนาจในตน	.406	.079	3.12	.257	49.594**
3	(B) ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน	.417	.011	.136	.099	6.853**

รวมอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนได้ ($R^2 \times 100$) = 41.7%

R (3 ตัวแปร) = .646   SE.est = ± .3272

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 เป็นผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า มีกลุ่มตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย และเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางบวก 3 ตัว โดยตัวแปรเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด กล่าวคือ สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้มากที่สุด ประมาณร้อยละ 32.7 และตัวแปรที่มีอิทธิพลรองลงมา คือ ตัวแปรความเชื่ออำนาจในตน พบว่า สามารถรวมกันอธิบายได้เพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 40.6 และเมื่อเพิ่มตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเข้าไปอีกตัวหนึ่ง พบว่า ประสิทธิภาพในการอธิบายได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 41.7 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ± .3272

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเปรียบเทียบพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับลักษณะทางจิตสังคม และหาตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ในเขตกรุงเทพมหานคร กรมสามัญศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย สังกัดละ 3 โรงเรียนในเขตบางกะปิ เขตวัฒนา และเขตบางเขน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดลักษณะทางชีวสังคม (ได้แก่ เพศ สังกัดของโรงเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา รายได้ของครอบครัว และผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด) ลักษณะทางจิตสังคม (ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน และความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม) และตัวแปรตาม (ได้แก่ พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม)

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ความเชื่อมั่น การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ สังกัดของโรงเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา รายได้ของครอบครัว และผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด พบว่าเยาวชนไทยในทุกกลุ่มที่จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมที่แตกต่างกันนั้นมีระดับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับมากทั้งหมด
2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมต่างกัน พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยกับลักษณะทางจิตสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน และความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่า ลักษณะทางด้านจิตสังคมทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($r =$

.573) ความเชื่ออำนาจในตน ($r = .536$) ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($r = .445$) ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ($r = .317$) และการอบรมเลี้ยงดู ($r = .237$)

4. การวิเคราะห์หัตถถอยพหุคูณ พบว่า กลุ่มตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย ประกอบด้วย ตัวแปร 3 ตัว คือ เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้มากที่สุดประมาณร้อยละ 32.7 รองลงมาคือ ความเชื่ออำนาจในตน สามารถร่วมกันอธิบายได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40.6 และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ซึ่งรวมแล้วสามารถอธิบายได้ร้อยละ 41.7

การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนที่มีลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ สังเกตของโรงเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา รายได้ของครอบครัว และผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด จะมีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มจะมีระดับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้เริ่มเกิดขึ้นในประเทศไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2518 ซึ่งหน่วยงานทั้งของรัฐบาลและเอกชนต่างก็ตื่นตัวและได้มีการร่วมมือกันในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยในการร่วมมือเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นได้มีความพยายามที่จะปลูกฝังและส่งเสริมให้เยาวชนไทยมีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตั้งแต่เด็ก ซึ่งในส่วนของรัฐบาลนั้นได้ดำเนินการในด้านการศึกษา โดยได้มีการจัดหลักสูตรทั้งในและนอกระบบผ่านรายวิชาที่เรียน นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความตระหนักและมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย ในขณะที่องค์กรเอกชนและชุมชนต่างๆ ได้ให้ความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมรณรงค์และส่งเสริมพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษ โครงการทิวทัศน์ โครงการรักษาเจ้าพระยา เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมในด้านวิชาการเพื่อให้นักศึกษา ค้นคว้า วิจัย การศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยในงานวิจัยนั้นจะมีการศึกษาถึงตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุพื้นฐานทั้งทางด้านจิตลักษณะและทางด้านชีวสังคมของบุคคลว่ามีสาเหตุมาจากสิ่งใดเป็นสำคัญ รวมทั้งยังมีการศึกษาในด้านของการฝึกอบรม การหาเทคนิคต่างๆ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ได้ถูกจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้มีการทำการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และมีการถ่ายทอดผ่านทางสื่อ และสถาบันทางสังคมต่างๆ มากมายหลายรูปแบบ ซึ่งนับเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีต่อพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สำคัญทางหนึ่ง และเมื่อเด็กและเยาวชนได้รับเอาแนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ผ่านทางสถาบันทางสังคมต่างๆ เด็กและเยาวชนก็ย่อมที่จะซึมซับแนวคิดที่ดีต่อการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง อันจะทำให้เด็กและเยาวชนได้เห็นถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งจะไปเสริมสร้างเจตคติที่ดีให้เกิดขึ้นและหล่อหลอมให้เกิดการแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สังคมต้องการได้ในที่สุด

2. ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ เพศ สังเกตของโรงเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา รายได้ของครอบครัว และผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดมากที่สุด พบว่า เยาวชนไทยที่มีลักษณะทางชีวสังคมในด้านต่างๆแตกต่างกันนั้นจะมีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นพฤติกรรมที่สังคมให้ความสำคัญ และให้การส่งเสริมสนับสนุนมาก ซึ่งในการจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น ทุกฝ่ายได้ให้ความสนใจที่จะเริ่มส่งเสริมกันตั้งแต่เด็ก โดยจะเน้นที่การอบรมเลี้ยงดูเป็นสำคัญ นอกจากนี้สถาบันต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็ให้ความสนใจและพยายามที่จะปลูกฝังและพัฒนาพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยสามารถแบ่งการส่งเสริมออกเป็น 3 ด้านใหญ่ๆ ได้แก่ 1) ด้านการจัดหลักสูตรทั้งในและนอกระบบการศึกษา 2) ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริม ให้มีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) ด้านวิชาการที่มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทั้งในด้านของสาเหตุ และการฝึกอบรมให้เกิดพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งในการส่งเสริมพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่เด็กและเยาวชนของสถาบันต่างๆนั้น เป็นการส่งเสริมให้แก่บุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับ ซึ่งย่อมจะส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นได้ทุกกลุ่มโดยไม่จำกัดว่าบุคคลจะมีลักษณะทางชีวสังคมเป็นเช่นไร อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่ศึกษาถึงความเกี่ยวข้องของระหว่างตัวแปรทางชีวสังคมกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก็พบว่า มีทั้งที่มีความเกี่ยวข้องและไม่มีความเกี่ยวข้องกัน เช่น

งานวิจัยของอมรรัตน์ ริกิจิตศิริกุล (2530:ก) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของบิดาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีเพศและอาชีพของมารดาแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมดังกล่าวแตกต่างกัน และมีงานวิจัยอีกหลายเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางชีวสังคมในด้านต่างๆกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือการที่นักเรียนที่มีลักษณะทางชีวสังคมต่างกันจะมีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่างกันนั้น มีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ในงานวิจัยของ อำนวย ประสิทธิ์พรหม (2540) พันพร โชติพิฤกษ์ชุกุล (2539) จิราพร จักรไพวงศ์ (2530) จินตนา ศรีนุกุล (2535) อำพรพรณ ยินดี (2537) สมชาย อำพันทอง (2532) และวิชาญ มณีโชติ (2535) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรทางชีวสังคมไม่ได้มีผลโดยตรงด้วยตัวของมันเองต่อพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชน แต่อาจอยู่ที่บริบทรอบๆของกลุ่มตัวอย่างด้วย ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบความอิสระ ต้องการพึ่งตนเอง สิ่งเหล่านี้จะสนองตอบตนเองโดยการคบเพื่อนวัยเดียวกัน ซึ่งโดยทั่วไปเด็กส่วนใหญ่จะคบเพื่อนที่มีรสนิยมคล้ายคลึงกันหรือคนที่ถูกใจ (สุชา

จันทร์เอม. 2541) การที่เด็กอยู่ในกลุ่มเพื่อนและมีค่านิยมที่ใกล้เคียงกันจึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่พบความแตกต่างที่เป็นผลจากตัวแปรด้านชีวสังคม

3. ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยกับลักษณะทางจิตสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน และความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่า ลักษณะทางด้านจิตสังคมทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม และการอบรมเลี้ยงดู ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ลักษณะทางจิตสังคมเป็นส่วนสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมต่างๆของบุคคล ดังที่งานวิจัยหลายเรื่องพบความสัมพันธ์ดังกล่าวระหว่างตัวแปรลักษณะทางจิตสังคมต่อพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาทิเช่น ตัวแปรด้านเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในงานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลา และประทีป จินฉิ่ง (2539) พันพร โชติพฤกษ์ชุกุล (2539) พรพรรณ กลิ่นเกษร, พรเทพ เสถียรนพเก้า(2543) กัลยา สุขประทีว (2528) และบัณฑิต ดุลยรักษ์ (2538) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเจตคติ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องการอนุรักษ์ซึ่งส่วนใหญ่ พบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดังกล่าวอย่างเด่นชัด ซึ่งสอดคล้องกับ ฟิชไบน์ (Fishbein. 1967) ที่ได้ทำการประมวลงานวิจัยจำนวน 109 เรื่อง และพบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่างๆสูง เมื่อพิจารณาตัวแปรด้านลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนจะเห็นได้ว่ามีผู้วิจัยที่ศึกษาตัวแปรด้านลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2529) วิรัช เอียดบัว (2534) นงนุช โรจนเลิศ (2533) จรรยา สุวรรณทัต และคณะ (2533) พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีผู้ศึกษาถึงตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดังเช่น ยวดี อิมใจ (2523) จินตนา เสถียรวิริยคุณ (2536) งามตา วนิทานนท์ (2535) ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) พบว่าตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งในส่วนของความเชื่ออำนาจในตน และการตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น เนื่องจากคุณลักษณะทั้งสองทำให้บุคคลมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเชื่อมั่นต่อตนเอง ว่าตนมีความสามารถที่จะปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ นั่นคือ เชื่อว่าสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นนั้นตนเองเป็นผู้กระทำได้ และเมื่อบุคคลตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม ก็จะแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ต่อไป

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ลักษณะทางจิตสังคมมีส่วนที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมต่างๆของเยาวชนอย่างเด่นชัด ซึ่งเมื่อเยาวชนเกิดความตระหนักถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อมว่ามีความรุนแรงหรือมีผลกระทบต่อชีวิตมากน้อยเพียงใด ก็จะสามารถสะท้อนให้เห็นจากความเข้าใจ ความรัก ห่วงแทน วิตก ห่วงใย ต่อ

สิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เยาวชนก็ย่อมจะแสดงพฤติกรรมที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เมื่อรวมกับลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตนที่เป็นการที่เยาวชนจะสามารถสังเกตเห็นผลดี ผลเสียของการกระทำและเชื่อมั่นได้ว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง และเมื่อลักษณะต่างๆเหล่านี้ไปหล่อหลอมกับการอบรมเลี้ยงดูที่เยาวชนได้รับแต่เดิมจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูที่มีความใกล้ชิด เยาวชนก็จะสามารถแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

4. ในกรณีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า กลุ่มตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย ประกอบด้วย ตัวแปร 3 ตัว ได้แก่ เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตนและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน เป็นลักษณะทางจิตสังคมที่มีความสำคัญในการที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากการรู้คิดเชิงประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทำนองประโยชน์หรือโทษ รู้สึกชอบ ไม่ชอบ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่าง โดยเจตคติจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 อย่าง คือ ความรู้เชิงประเมินค่า ความรู้สึก และความพร้อมที่จะกระทำ โดยเมื่อเยาวชนมีความรู้เชิงประเมินค่าและมองเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกชอบต่อพฤติกรรมนั้นทำให้เกิดความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ เมื่อเยาวชนมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแล้วอาจไม่แน่ใจว่าตนเองจะสามารถกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้จริงหรือไม่ สิ่งที่ตนกระทำนั้นเกิดประโยชน์จริงหรือไม่ ซึ่งความไม่แน่ใจหรือไม่มั่นใจของเยาวชนที่จะแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น จะลดลงเมื่อเยาวชนเหล่านั้นมีลักษณะของความเชื่ออำนาจในตนร่วมอยู่ด้วย เยาวชนก็จะเกิดความมั่นใจมากขึ้นว่าตนเองสามารถจัดการหรือกระทำพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้และพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ตนเองกระทำนั้นจะเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและเกิดประโยชน์ต่อสังคมด้วย ทั้งนี้จะเป็นการยืนยันได้มากขึ้นถึงการแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อเยาวชนนั้นมีความสามารถคาดการณ์ไกลและเห็นผลดี ผลเสีย ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งสามารถที่จะละเว้นการกระทำที่เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมได้

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การที่เยาวชนไทยจะแสดงพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้มากน้อยเพียงใดนั้น สามารถรับรู้หรือคาดการณ์ได้จากคุณลักษณะบางประการที่เยาวชนเหล่านั้นมี อาทิ เจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ซึ่งจะสามารถทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเมื่อเยาวชนมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงแล้ว ก็ย่อมที่จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ทำให้ทราบถึงความสนใจของเยาวชนต่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีความสนใจในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก จึงควรให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป และควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อคงไว้ซึ่งพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เยาวชนมีให้คงอยู่ตลอดไป

2. จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยได้ โดยเฉพาะ เจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่ออำนาจในตน และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ที่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนจึงควรให้ความสำคัญ และปลูกฝังให้เยาวชนไทยมีคุณลักษณะดังกล่าวให้มากขึ้น เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนของเยาวชนไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยดัชนีบ่งชี้พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยซึ่งสะท้อนถึงระดับพฤติกรรมในระดับมากเพื่อประโยชน์ในการจัดเทคนิคที่เหมาะสมแก่การพัฒนาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบศักยภาพการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยในเขตเมืองและในเขตชนบท เพื่อประโยชน์ในการเลือกกิจกรรมอันเหมาะสมแก่กลุ่มผู้เรียน

3. ควรมีการวิจัยพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทยในชนบทหรือชุมชนต่างๆเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่สภาพชุมชน ทั้งหลักสูตร ระดับ สถานศึกษา และหลักสูตรนอกระบบโรงเรียน เพื่อสร้างความตระหนักและเจตคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4. ควรมีการศึกษาวิจัยตัวแปรอื่นๆทางพฤติกรรมศาสตร์ที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆของเด็กและเยาวชนไทย ว่าเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในด้านใดมากที่สุดและด้านใดน้อยที่สุด

บรรณานุกรม

- กัลยา สุขประทีพ. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำและพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษณา บุญคุ้ม. (2534). การศึกษาผลของการสอนโดยวิธีการสำรวจสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2530). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์.
- ขวัญ สงวนเสริมศรี. (2529). ความรู้และความตระหนักของคณะกรรมการหมู่บ้านในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม ศึกษากรณีอำเภอไทยโยค จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศค.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- งามตา วนิทานนท์. (2535). ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร. กรุงเทพฯ. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2533). ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทยในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา การฝึกทักษะ และพัฒนาจิตลักษณะ เพื่อการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ. รายงานการวิจัยฉบับที่ 44 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทน์ เกียรติโพธา. (2542). ความตระหนักในมลพิษทางอากาศของตำรวจจราจรกรุงเทพฯ. ปรินญาณินพนธ์. กศ.ม. (สุขศึกษา) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ศรีนุกุล. (2535). พฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนในพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพฯ. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- จิราพร จักรไพวงศ์. (2530). ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาในการบริโภคอาหารที่มีวัตถุเจือปนและเครื่องปรุงรสของแม่บ้านในเขตกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ศค.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. (2528). ปัจจัยทางจิตวิทยาในเขตที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2521). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 1 : พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2523). "บิดามารดาปลูกฝังทัศนคติและนิสัยให้แก่เด็กอย่างไร". *วารสารคห เศรษฐ-ศาสตร์*. 24(4).
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2529). *ประมวลบทความทางวิชาการ*. ม.ป.ท. ม.ป.พ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2536). *ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงใน ครอบครัวและทางป้องกัน*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ. ม.ป.ท. ม.ป.พ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. โครงการส่งเสริม เอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดุขฎิ โยเหลา และประทีป จินฉิ่ง. (2539). *ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมอนุรักษน้ำของครูประถมศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทวีวงศ์ ศรีบุรี. (2539). "การจัดการอนุรักษธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม". *สิ่งแวดล้อม*. 1 (3) : 15-22.
- ทวีศักดิ์ อุซูดานนท์. (2541). "จิตสำนึกใหม่ต่อสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ". *เส้นทางสีเขียว*. 1(1) : 2-8.
- ทัศนาก ทองภักดี. (2528). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจภายใน ตนของเด็กวัยรุ่นไทย*. ปรินญาณินพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงนุช โรจนเลิศ. (2533). *การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บัณฑิต ดุลยรักษ์. (2538). *ครูกับการสร้างความเข้าใจในสิ่งแวดล้อม*. *ศึกษาศาสตร์มอ*. 10(1): 48-54.
- ปรินญา นุตาลัย. (2535). "ความคิดเห็นเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของไทย" *สิ่งแวดล้อม '35*. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การอนุรักษทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ. องค์การพัฒนาเอกชน.
- ปรีชา มาเจริญ. (2540). *พฤติกรรมของประชาชนในการอนุรักษแม่น้ำแม่กลอง : ศึกษากรณีอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย-มหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตย. (2525). *ราชบัณฑิตสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2525*. พระนคร.
- พรเทพ เสถียรนพเก้า. (2543). *ผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจตคติต่อการอนุรักษน้ำของนักเรียนชั้น ประถมศึกษา*. วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พรพรรณ กลิ่นเกษร. (2538). การเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติกับการใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหนองหลวง อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี. กศม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พริ้มเพลา จิตเป็นชม. (2533). ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพฯ เกี่ยวกับภาวะมลพิษในสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ สค.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พันพร โชติพฤษ์ชุกุล. (2539). ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างประหยัดภายในครัวเรือนของแม่บ้านในเขตเทศบาลเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- มนัส สุวรรณ. (2530). นิเวศวิทยาของมนุษย์. กรุงเทพฯ : โอเอสพรีนติ้งเฮ้าส์.
- มูลนิธิโลกสีเขียว. (2540). สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรินทร์ปริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ยุวดี อิ่มใจ. (2529). ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่สัมพันธ์ต่อความตั้งใจในการรักษาความสะอาดของบ้านเมืองของเยาวชน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ สค.ม. (สิ่งแวดล้อม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วรพร ศรีสุพรรณ. (2539). สิ่งแวดล้อมศึกษา. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโลกสีเขียว.
- วันพร ผลาวัดย์. (2528). ความรู้ ความตระหนักของครูมัธยมศึกษาในเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนาฝั่งทะเลตะวันออก. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย เอียดบัว. (2534). ลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของครูประถม สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชาญ มณีโชติ. (2535). พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย อำพันทอง. (2532). ความรู้ เจตคติและพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สมบุญ ศิลป์รุ่งธรรม. (2540). ความรู้และความตระหนักของนักเรียนอาชีวศึกษาเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. (2539). *นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2.* กรุงเทพฯ : กองนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- สุชา จันท์เอม. (2541). *จิตวิทยาทั่วไป.* กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรพล สุดารา. (2535). *คนกับสิ่งแวดล้อม. จันทรเกษม.* 219 (ต.ค34-ม.ค.35).
- สุรินทร์ หลีกแหลม. (2534). *ความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมของสมาชิกสภาเขตในกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.*
- อมรรัตน์ ริกิจิตศิริกุล. (2530). *พฤติกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ สค.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.*
- อรพินท์ ชูชม. (2544). *จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติในการมองโลกในแง่ดี. พฤติกรรมศาสตร์. 7(1) พฤษภาคม.*
- อาดเนย์ กายสออน. (2534). *ความรู้และความตระหนักของครูผู้สอนวิชาช่างอุตสาหกรรมในเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากงานช่างอุตสาหกรรม : ศึกษาเขตการศึกษา 1,5 และ กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ สค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.*
- อำนาจ ประสิทธิ์พรหม. (2540). *งานวิจัยเรื่องจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในโครงการโลกสดใสในบ้านเกิดจังหวัดสงขลา. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ : กรุงเทพฯ.*
- อำพรณ ยินดี. (2537). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนนทบุรี. กศม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- อุบลพงษ์ วัฒนเสรี. (2535). *อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. เอกสารประกอบการสัมมนา. สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย.*
- Ajzen, I and Fishbein, M (1980). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior.* Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.
- Fishbein, M (1967). *Readings in attitude theory and measurement.* New York : Wiley.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education.* 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Hines, J.M, Hungerford H.R. and Tomera. A.N. *Analysis and Synthesis of Research on Responsible Environmental Behavior : A Meta-Analysis. The Journal of Environmental Educator* 18(12) Winter 1986/87.

- Hornik, J., and others. (1995). *Determinants of Recycling Behavior : A Synthesis of Research Result*. *Journal of Socio-economics*. 24 (1) : 105-127.
- N.J. Smith-Sebasto. (1992). "The Revised perceived Environmental Control Measure : A Review and Analysis," *Journal of Environmental Education*. 23(2) : 24-33.
- Sia, A.P., Hungerford, H.R. and Tomera, A.N. "Selected Predictors of Responsible Environmental Behavior : An Anlysis" *Journal of Environmental Education*. 17(2). Winter 1985/1986 : 31-40.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง ลักษณะทางจิตสังคมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พฤศจิกายน 2541

ถึง นักเรียนที่รักทุกคน

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นเครื่องมือในการวิจัย เรื่องลักษณะทางจิตสังคมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งทางด้านจิตใจและสังคมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนไทย ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนของชาติต่อไป

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความร่วมมือจากนักเรียนในการตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจและครบถ้วน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว (8 ข้อ)
- ตอนที่ 2 การอบรมเลี้ยงดู (10 ข้อ)
- ตอนที่ 3 อุปนิสัย (20 ข้อ)
- ตอนที่ 4 เจตคติ (30 ข้อ)
- ตอนที่ 5 การรู้จักตนเอง (20 ข้อ)
- ตอนที่ 6 ความตระหนัก (20 ข้อ)
- ตอนที่ 7 พฤติกรรม (20 ข้อ)

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับจากนักเรียน จะเก็บไว้เป็นความลับและจะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น คณะผู้วิจัยขอขอบคุณนักเรียนเป็นอย่างมากที่ได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งมา ณ โอกาสนี้

ดร.พรรณี บุญประกอบ

หัวหน้าโครงการวิจัย

ตอนที่ 2 การอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง

ให้นักเรียนนึกถึงผู้ที่อบรมเลี้ยงดูนักเรียนมาตั้งแต่เด็ก และเป็นผู้ที่นักเรียนใกล้ชิดที่สุดเพียงคนเดียว ซึ่งอาจจะเป็น พ่อ แม่ หรือญาติผู้ใหญ่ โดยอ่านข้อความทีละข้อ และพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นความจริงสำหรับนักเรียนที่ได้รับจากการปฏิบัติจากผู้นั้นมากน้อยเพียงใด ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เลือก

1. ท่านแสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. ท่านไม่เคยพูดหยอกล้อกับฉันเลย

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. ไม่ว่าท่านจะทำอะไร ท่านต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมด้วยเสมอ

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. ท่านไม่เคยสนใจทุกข์สุขของฉันเลย

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

5. ท่านแสดงให้ฉันรู้ว่าท่านภูมิใจมากที่มีลูกอย่างฉัน

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

6. ท่านไม่ชอบที่จะให้ฉันปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากท่านเลย

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

7. ท่านไม่เคยพูดกับฉันด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวลเลย

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

8. ท่านสามารถช่วยให้ฉันหายกลัวใจและคลายทุกข์ได้เสมอ

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

9. เป็นการยากที่จะทราบว่าท่านรักฉันมากเพียงใด

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

10. ท่านเห็นว่าฉันดีกว่าลูกของคนอื่นเสมอ

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ตอนที่ 3 อุปนิสัย

คำชี้แจง

ข้อความต่อไปนี้เป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับอุปนิสัยโดยทั่วไป ให้นักเรียนพิจารณาว่านักเรียนมีอุปนิสัยเหล่านี้เป็นจริงมากน้อยเพียงใด ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ฉันรีบทำการบ้านให้เสร็จก่อนไปเที่ยวเสมอ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

2. ถ้าฉันอยากได้สิ่งใด และต้องรอคอย ฉันจะหมดความอดทนหรือทนไม่ได้

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

3. ฉันมักจะจัดกระเป๋าหรือเตรียมสิ่งของที่ต้องนำไปโรงเรียนให้เสร็จในตอนเย็นเพื่อจะได้ไม่เสียเวลาในตอนเช้าวันรุ่งขึ้น

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

4. ข้าพเจ้าจะไม่รับประทานขนมที่ข้าพเจ้าชอบให้หมดในครั้งเดียว นอกจากว่าขนมนั้นจะเสียถ้าเก็บไว้นาน

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

5. เมื่อเวลาใกล้สอบข้าพเจ้าจะขยันมาเรียนเป็นพิเศษ เพื่อจะได้เข้าใจบทเรียนที่ครูสอนและจะได้สอบได้คะแนนดี

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

6. เมื่อข้าพเจ้าชี้แจง ข้าพเจ้าจะไม่แปร่งฟันในตอนเช้า

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

7. ข้าพเจ้ามักจะลืมทำการบ้านเสมอ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

8. ข้าพเจ้ากลัวสายตาเสียจึงไม่อ่านหนังสือในที่มืด

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

9. เมื่อได้ขนมที่ข้าพเจ้าชอบ ข้าพเจ้าทนไม่ไหวที่จะต้องเก็บไว้กินทีละน้อย

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

10. ข้าพเจ้าชอบหุ้มปกหนังสือทุกเล่ม เพื่อให้หนังสือไม่เก๋าง่าย

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

11. ข้าพเจ้าทนไม่ไหวที่จะเก็บขนมอร่อย ๆ ไว้กินพุงนี้

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

12. ข้าพเจ้าชอบขีดเขียนลงในหนังสือเรียนจนสกปรก

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

13. ข้าพเจ้าอยากเรียนหนังสือมาก ๆ เพื่อโตขึ้นจะได้ทำงานดี ๆ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

14. เมื่อมีคนขัดใจข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามักจะฉวยสิ่งใกล้มือขว้างปาหรือทำลายเสมอ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

15. ข้าพเจ้าไม่ชอบสอบตกจึงขยันดูหนังสือเรียน

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

16. แม้ร่างกายจะสกปรก ข้าพเจ้าก็จะไม่อาบน้ำ ถ้ารู้สึกไม่สบาย

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

17. ข้าพเจ้าจะไม่ใช้เงินจนหมดเพราะเกรงว่าพุงนี้จะไม่เงินใช้

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

18. เมื่อข้าพเจ้าได้รับเงินเพื่อที่จะใช้จ่ายตลอดอาทิตย์ หรือตลอดเดือน แต่ถ้าข้าพเจ้าเห็นของ
ที่อยากได้มาก และราคาแพง ข้าพเจ้าจะซื้อและยอมอดหลังจากนั้น

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

19. ข้าพเจ้าไม่ขัดใจเพื่อน เพื่อที่จะได้มีเพื่อนมาก ๆ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

20. เมื่อมีคนนำขนมมาให้ที่บ้านข้าพเจ้ามักจะหยิบชิมก่อนเสมอ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ตอนที่ 4 เจตคติ

คำชี้แจง

ข้อความต่อไปนี้เป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้นักเรียนพิจารณาว่าข้อความดังกล่าวเป็นจริงมากน้อยเพียงใด ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง

1. การใช้น้ำอย่างประหยัดและคุ้มค่าเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ยาก

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

2. น้ำเป็นทรัพยากรหมุนเวียนสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ จึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้น้ำอย่างประหยัด

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

3. ฉันรู้สึกชื่นชมผู้ที่ใช้น้ำอย่างประหยัดและคุ้มค่า

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

4. ฉันรู้สึกไม่พอใจที่เห็นใครลืมนิดท่อน้ำเมื่อเลิกใช้แล้ว

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

5. ฉันเป็นผู้หนึ่งที่จะปิดก๊อกน้ำให้สนิทเสมอแม้ว่าจะช่วยประหยัดน้ำได้เพียงเล็กน้อยก็ตาม

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

6. ฉันตั้งใจที่จะใช้น้ำแต่ละครั้งเท่าที่จำเป็นต้องใช้จริงเท่านั้น

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

7. ไฟฟ้าเป็นพลังงานที่มีประโยชน์มาก และควรใช้อย่างประหยัด

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

8. ไฟฟ้าเป็นพลังงานที่ผลิตเองได้ เราสามารถใช้ได้อย่างเต็มที่

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

9. ฉันรู้สึกอึดอัดที่ต้องช่วยกันประหยัดไฟฟ้า

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

10. ฉันรู้สึกมีความสุขที่ได้ใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างเต็มที่เพื่อความสะดวกสบาย

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

11. ฉันจะปิดสวิตซ์ไฟฟ้าทันทีเมื่อไม่ต้องการใช้งานต่อไป

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

12. ฉันจะเลือกใช้เฉพาะหลอดไฟที่กินไฟน้อยกว่าหลอดไฟปกติ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

13. การจัดเตรียมถังขยะไว้หลายถังเพื่อให้แยกประเภทขยะ เป็นคาร์บอนฟุตพริ้นท์โดยอัตโนมัติ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

14. บางครั้งถ้าหากถังขยะไม่พบ การทิ้งขยะแห้งลงในที่สาธารณะจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

15. ฉันมีความสุขใจที่ได้เห็นบริเวณบ้านสะอาดและน่าอยู่

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

16. ฉันชื่นชมกับคนที่ไม่ทิ้งเศษตัวรถลงบนพื้นรถถึงแม้ว่าจะไม่มีใครเห็นก็ตาม

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

17. ถ้างถังขยะอยู่ไกลมาก ฉันจะทิ้งด้วยกระดาษหรือถุงขยะไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของตัวตึก

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

18. การทิ้งเศษขยะลงในถังที่จัดไว้ให้เป็นการกระทำของผู้ที่มีวัฒนธรรมอันดี

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

19. กระดาษเป็นสิ่งมีประโยชน์มากใช้แล้วอาจนำกลับมาทำให้ใช้ใหม่ได้อีก

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

20. การใช้วัสดุที่หมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้ เป็นการใช้เทคโนโลยีที่สร้างปัญหาสิ่งแวดล้อม

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

21. ฉันรู้สึกยินดีและพอใจเมื่อเห็นใครรู้จักใช้กระดาษอย่างประหยัด

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

22. ฉันรู้สึกไม่พอใจเมื่อเห็นเพื่อนนักเรียนใช้กระดาษสมุดเหลือมากแล้วทิ้งไป

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

23. ฉันตั้งใจที่จะใช้กระดาษเปล่าให้ครบสองหน้าก่อนที่จะทิ้งไป

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

24. แม้ว่าจะไม่มีใครเห็นก็ตามฉันก็จะไม่ทิ้งเศษกระดาษลงบนพื้นในที่สาธารณะ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

25. การปลูกต้นไม้เป็นการช่วยลดปัญหาหมอกพิษทางอากาศ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

26. ผู้ที่รู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นบุคคลที่ควรแก่การยกย่องอย่างยิ่ง

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

27. ฉันพอใจที่ทราบว่ามีการรณรงค์ให้นักเรียนช่วยกันแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

28. ฉันไม่ชอบผู้ที่มั่งก่าย ทำลายความสวยงามของสิ่งแวดล้อมโดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

29. ฉันอยากเป็นนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำประโยชน์ให้สังคม

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

30. ฉันพร้อมที่จะเป็นผู้นำหรือเป็นผู้ร่วมกิจกรรมในเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ตอนที่ 5 การรู้จักตนเอง

คำชี้แจง

ข้อความต่อไปนี้ เป็นข้อความที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนมีต่อตนเอง โดยทั่วไปและต่อสิ่งแวดล้อม ให้นักเรียนพิจารณาและตัดสินใจเลือกข้อที่ตรงกับความเป็นจริง โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่นักเรียนเลือก

1. ฉันมักทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเองมากกว่าที่จะให้ผู้อื่นทำ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

2. เมื่อฉันตัดสินใจทำอะไรแล้ว ฉันมักทำได้สำเร็จเสมอ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

3. ฉันรู้สึกว่าการทำตามผู้อื่นฉันมักไม่ผิดพลาด

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

4. ฉันกำหนดสิ่งที่จะเกิดขึ้นในชีวิตของตนเองได้

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

5. ฉันจะได้เป็นผู้นำหรือไม่ ขึ้นอยู่กับวาสนาและดวงชะตาเป็นผู้นำ

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

6. การวางแผนล่วงหน้านั้นบางครั้งเป็นการเสียเวลา เพราะหลายอย่างเราควบคุมไม่ได้

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

7. ฉันไม่มีความสามารถพอที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

8. รางวัลที่คุณได้รับแต่ละครั้งนั้น เป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

9. ฉันไม่เคยลอกการบ้านเพื่อน เพราะไม่แน่ใจว่าเพื่อนจะทำได้ถูกต้อง

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

10. ฉันรู้ว่าใคร ๆ ก็อยากเป็นเพื่อนกับฉันเพราะเชื่อในความสามารถของฉันในการทำ
กิจกรรมต่าง ๆ

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

11. ฉันเชื่อว่า ตัวฉันสามารถทำให้สิ่งแวดล้อมในบ้านของฉันมีคุณภาพดีขึ้น

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

12. เมื่อนักร่วมรณรงค์เพื่อช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฉันเชื่อว่าปัญหาจะเบาบางลง

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

13. ฉันแน่ใจว่า ฉันสามารถชักชวนให้ผู้อื่นมาร่วมช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

14. ฉันคงช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ได้มากนัก เพราะปัญหาส่วนใหญ่มาจากพวกโรงงาน
อุตสาหกรรม

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

15. ถึงแม้ว่าฉันจะหยุดซื้อสินค้าที่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่ก็คงช่วยแก้ปัญหาไม่ได้
เพราะคนส่วนใหญ่ยังซื้ออยู่

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

16. การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องที่มีผู้รับผิดชอบดำเนินการอยู่แล้ว ซึ่งฉันคง
ไม่มีส่วนเข้าไปร่วมแก้ไขปัญหา

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

- 11 -

17. การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมจะสำเร็จได้ ขึ้นอยู่กับจังหวะเวลาและโอกาส

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

18. การดำเนินการในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ฉันมีส่วนเกี่ยวข้อง ฉันสามารถทำนายผล
ที่จะเกิดขึ้นได้

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

19. เทคโนโลยีปัจจุบันสามารถแก้ปัญหามากมายในอดีตได้ ดังนั้นปัญหาสิ่งแวดล้อม
ปัจจุบัน ต้องรอเทคโนโลยีในอนาคตมาช่วยแก้ปัญหา

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

20. ถ้าฉันรวมพลังเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมใกล้บ้านกับเพื่อน ๆ ย่อมสามารถทำได้อย่างแน่นอน

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ตอนที่ 6 ความตระหนัก

คำชี้แจง

ข้อความต่อไปนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ให้นักเรียนอ่านแล้วพิจารณาว่า สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนมากน้อยเพียงใด ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

1. ขณะนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

2. ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตเป็นอย่างมาก

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

3. ปัญหามลพิษทางอากาศเป็นปัญหาใหญ่ที่ไม่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

4. ควรมีกฎหมายควบคุมควันพิษจากโรงงานหรือจากท่อไอเสียของรถยนต์

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

5. ปัญหาสิ่งแวดล้อมขณะนี้รุนแรงถึงขั้นจัดเป็นปัญหาระดับโลกแล้ว

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

6. การตัดไม้ทำลายป่าเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาน้ำท่วมที่ทำกินของราษฎร

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

7. ปัญหาการจราจรติดขัดมีผลเสียอย่างมากต่อสุขภาพจิตสุขภาพกายของประชาชน

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

8. เสียงที่ดังเกินไปจากสิ่งต่าง ๆ (เช่น วิทยุ, เครื่องจักร) จัดเป็นปัญหามลพิษทางเสียงที่อาจเป็นอันตรายต่อหูและการได้ยินของคน

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

9. การแยกขยะอันตรายก่อนทิ้ง เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรทำเพื่อลดอันตรายและช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

10. ปัญหาน้ำเน่าเสียจะไม่สามารถแก้ไขได้ถ้าประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

11. การใช้กระดาษอย่างฟุ่มเฟือยเป็นการสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมทางหนึ่ง

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

12. ไฟฟ้าเป็นพลังงานที่สะอาด ใช้มาก ๆ ก็ไม่ก่อให้เกิดมลพิษมากนัก

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

13. ควีนพิษจากการจราจรที่ติดขัด เป็นภัยร้ายแรงแก่ผู้เดินถนน

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

14. การใช้เชื้อเพลิงมากเกินไปจนความจำเป็นก่อให้เกิดมลภาวะมากขึ้น

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

15. สิ่งห่อหุ้มสินค้าให้สวยงามเพื่อจูงใจผู้ซื้อเป็นวัสดุที่จะเพิ่มขยะและเพิ่มปัญหาสิ่งแวดล้อม

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

16. ปัญหาสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงมากขึ้นจึงควรให้ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่คนทุกวัย

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

17. การทิ้งขยะให้เป็นที่ เป็นพฤติกรรมที่จำเป็นต้องฝึกเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

18. กลิ่นจากกองขยะในโรงเรียนเป็นอันตรายต่อสุขภาพ จึงควรฝึกทิ้งขยะในถังเก็บมิดชิด

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

19. อากาศเป็นพิษเริ่มรุนแรงในเขตที่อยู่อาศัย จึงควรพัฒนาจิตสำนึกในคนให้รู้จักหวงแหนสิ่งแวดล้อม

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

20. ปัญหาสิ่งแวดล้อมจะคลี่คลายไปเองเมื่อถึงจุดอิ่มตัว

จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ตอนที่ 7 พฤติกรรม

คำชี้แจง

ให้นักเรียนพิจารณาพฤติกรรมต่อไปนี้ว่าพฤติกรรมใดนักเรียนได้ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง หรือไม่เคยปฏิบัติเลย โดยให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เลือก

- ฉันปิดก๊อกน้ำเมื่อเห็นคนเปิดทิ้งไว้หรือปิดไม่สนิท

                    -----   -----   -----
          เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย
- น้ำที่ใช้แล้ว ฉันนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นอีก เช่น นำไปรดต้นไม้

                    -----   -----   -----
          เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย
- ฉันปิดก๊อกน้ำขณะใช้สบู่ถูตัว หรือล้างมือ หรือขณะแปรงฟัน

                    -----   -----   -----
          เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย
- เมื่อพบเห็นน้ำรั่วหรือซึม ฉันรีบบอกผู้ใหญ่ทันทีให้ช่วยแก้ไข

                    -----   -----   -----
          เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย
- ฉันทิ้งขยะลงในถังขยะ

                    -----   -----   -----
          เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย
- ถ้าไม่มีถังขยะ ฉันจะทิ้งลงในบริเวณที่มีคนทิ้งน้ำไว้ก่อนแล้ว

                    -----   -----   -----
          เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย
- เมื่อพบเห็นเศษกระดาษตกหล่นอยู่ในบริเวณโรงเรียน ฉันเก็บไปทิ้งถังขยะ

                    -----   -----   -----
          เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย

8. ฉันแยกขยะตามประเภทเพื่อทิ้งหรือเพื่อให้ผู้อื่นได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย

9. ฉันปิดสวิตซ์ไฟฟ้าทุกครั้งเมื่อเลิกใช้แล้ว

เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย

10. ฉันปิดสวิตซ์ไฟฟ้าทุกครั้งเมื่อพบเห็นคนเปิดทิ้งไว้

เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย

11. ฉันศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดเพื่อนำมาปฏิบัติ

เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย

12. ที่บ้านฉันมักเปิดพัดลม หรือเปิดทีวีทิ้งไว้

เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย

13. กระดาษที่ใช้แล้วด้านเดียว ฉันนำกลับมาใช้อีก

เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย

14. กระดาษที่เหลือจากสมุดที่ใช้แล้ว ฉันนำมาเย็บเล่มทำสมุดใหม่

เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย

15. ฉันเก็บหนังสือเรียนที่ใช้แล้วให้น้องหรือผู้อื่นไว้ใช้ประโยชน์ต่อไป

เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย

16. ฉันนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นสิ่งของที่สามารนำมาใช้ได้

เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย

17. ฉันร่วมกิจกรรมกับชุมชนสิ่งแวดล้อม เช่น จัดป้ายนิเทศ ติดป้ายเชิญชวน

เป็นประจำ   บ่อยครั้ง   บางครั้ง   ไม่เคยเลย

18. ฉันเขียนข้อความหรือทำรอยจารึกไว้บนโต๊ะ เก้าอี้ที่โรงเรียน

-----	-----	-----	-----
เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย

19. ฉันสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนหรือในชุมชน

-----	-----	-----	-----
เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย

20. ฉันเด็ดดอกไม้หรือไปไม้ในสวนสาธารณะ

-----	-----	-----	-----
เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย